

Zpráva o kvalitě provedení šetření TALIS 2013

**Hodnocení průběhu hlavního sběru dat v rámci
Mezinárodního šetření o vyučování a učení (TALIS) 2013
v České republice
(Teaching and Learning International Survey)**

**ESF projekt Kompetence III
Realizace mezinárodních výzkumů v oblasti celoživotního
učení a zveřejnění jejich výsledků**

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státní rozpočtem České republiky.

Obsah

Úvod	3
1 Základní informace o hlavním sběru dat	3
2 Analýza odpovědí školních koordinátorů na otázky k průběhu sběru dat	6
2.1 Zkušenosti škol a školního koordinátora	6
2.2 Hodnocení spolupráce s národním centrem a poskytnutých informací	10
2.3 Předávání poskytnutých informací respondentům	11
2.4 Práce s formuláři, ochrana jejich důvěrnosti	20
2.5 Ochrana důvěrnosti odpovědí respondentů	27
2.6 Průběh sběru dat – potíže, pochyby, překážky	30
2.7 Celkové hodnocení od školních koordinátorů	46
3 Závěrečné poznatky	54
3.1 Dotazníky	54
3.2 Online platforma	54
3.3 Průběh hlavního sběru dat	55
3.4 Motivace respondentů	56
3.5 Ochrana důvěrnosti svěřených informací	57

Úvod

Tato Zpráva o kvalitě provedení šetření TALIS 2013 je povinným výstupem IPn projektu Kompetence III – Realizace mezinárodních výzkumů v oblasti celoživotního učení a zveřejnění jejich výsledků, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky a pojednává o zhodnocení průběhu hlavního sběru dat.

Hlavní sběr dat pro šetření TALIS 2013 proběhl v České republice od 4. března 2013 do 5. května 2013, bližší informace jsou uvedeny v první kapitole. Ačkoli nebylo pevně stanoveno, jakou formou by měla být kontrola kvality sběru dat na národní úrovni provedena, národním centřům bylo mezinárodním konsorciem doporučeno, aby k nějaké formě hodnocení přistoupily. Plán využít pro tento účel on-line dotazníku byl konzultován s osobou z mezinárodního konsorcia, která měla na starosti koordinaci kontroly kvality sběru dat na mezinárodní úrovni. Otázky v dotazníku (příloha č. 1) byly inspirovány dokumentem k národní kontrole kvality sběru dat, které účastnické země obdržely od mezinárodního konsorcia. Obsahem druhé kapitoly je tedy analýza dat sebraných pomocí dotazníku pro školní koordinátory, který vyplnilo všech 220 školních koordinátorů. Třetí kapitola pak uvádí zajímavé poznatky, které ze sběru dat vyplynuly.

1 Základní informace o hlavním sběru dat

TALIS 2013 je mezinárodní dotazníkové šetření s dotazníkem pro učitele vyučující na 2. stupni základních škol a v odpovídajících ročnících víceletých gymnázií a pro ředitele škol, na kterých tito učitelé působí¹. Jeho cílem je poskytnout vhled do situace učitelů a škol v různých zemích, umožnit mezinárodní srovnání a případně dát impuls k některým pozitivním změnám. Účastní se jej 33 zemí včetně České republiky. Tato zpráva hodnotí **průběh hlavního sběru dat, který v České republice proběhl **od 4. března do 5. května 2013**.**

Výběr škol měla pro všechny země zapojené do šetření na starost společnost Statistics Canada. Na jaře roku 2012 jí proto byla zaslána aktuální databáze škol, které v České republice v daném školním roce poskytovaly výuku na úrovni ISCED 2 (s vyloučením osmiletých konzervatoří a také škol zaměřených výhradně na výuku žáků se speciálními vzdělávacími potřebami). Databáze obsahovala u každé školy potřebné stratifikační proměnné, tj. druh zřizovatele (v dělení na veřejného a neveřejného zřizovatele), kraj a druh školy (rozlišující školy poskytující výuku na 2. stupni ZŠ, v nižších ročnících víceletého gymnázia a školy, které nabízejí oba tyto programy) a také přepočtený počet učitelů na plně zaměstnané na úrovni ISCED 2 a počet žáků na úrovni ISCED 2 (tj. proměnné charakterizující „velikost školy“). Dále byly společnosti Statistics Canada zaslány podklady pro to, aby při náhodném výběru škol pro účast v šetření TALIS 2013 mohla být snížena pravděpodobnost, že budou vybrány ty samé školy, které již byly vybrány pro šetření ICILS 2013 a/či se účastnily šetření PISA 2012 a nedocházelo tak k přílišné zátěži škol (při respektování anonymity škol). V září 2012 obdrželo národní centrum databázi škol

---

¹ tj. úroveň ISCED 2 v České republice, v některých zemích je zkoumána též úroveň ISCED 1 a/či ISCED 3.

vybraných pro účast v šetření s příslušnými podklady. Dle mezinárodního standardu měla každá vybraná škola dva náhradníky pro případ odmítnutí účasti. V polovině října byly vybrané školy osloveny se žádostí o účast v šetření.

Hlavního sběru dat se v ČR nakonec zúčastnilo **219 škol z 221 vybraných pro účast v šetření v prvním výběru a jedna škola, která byla vybrána jako náhradní za školu, kterou se národnímu centru nepodařilo k účasti přesvědčit**. Jedna vybraná škola již od září neposkytovala výuku na nižším sekundárním stupni, tato škola byla tedy podle stanovených pravidel z šetření vyloučena bez náhrady (ze statistického hlediska zastupovala podobné případy v populaci).

V těchto **220 školách vyplnili dotazník všichni oslovení ředitelé a 98,3 % z celkového počtu učitelů**, kteří byli pro účast vybráni a splňovali definici zkoumané populace². **Respondenti zpravidla vyplňovali dotazníky online**. Pouze 22 učitelů vyplnilo papírový dotazník pro učitele v anglickém jazyce, jeden učitel papírový dotazník v českém jazyce a jedna ředitelka vyplnila papírový dotazník pro ředitele v anglickém jazyce.

Ve všech školách se přitom šetření zúčastnila alespoň polovina vybraných učitelů a ředitel školy, což byl jeden z požadavků daných mezinárodním konsorciem pro zahrnutí školy do mezinárodní databáze. Splněn byl též požadavek, aby se šetření zúčastnilo alespoň 50 % škol z prvního výběru a celkově alespoň 75 % škol vybraných pro účast v šetření (včetně náhradních škol) a také požadavek účasti alespoň 75 % z celkového počtu učitelů, kteří v těchto školách splňují definici zkoumané populace. Z učitelů, kteří v České republice dotazník nakonec nevyplnili, jich většina dotazník ani vyplnit nemohla, např. z důvodu dlouhodobé nemoci či změny rozvrhu s počátkem 2. pololetí (tj. že oproti očekávání již v době sběru dat nevyučovali na úrovni nižšího sekundárního vzdělávání). Vyskytl se i případ, že učitel neovládal češtinu ani angličtinu na takové úrovni, aby mohl dotazník vyplnit. Celkově je možné konstatovat, že **Česká republika zaznamenala vysokou účast a splnila požadované nároky pro zařazení dat do mezinárodní databáze TALIS 2013**.

Každá škola vybraná pro účast v šetření si zvolila svého **školního koordinátora**, který byl za svou práci finančně odměněn. Školní koordinátoři byli podrobně instruováni o postupu práce a byl jim na začátku spolupráce poskytnut detailní manuál. Ten byl přeložený z anglické verze (jakékoliv úpravy prošly schválením mezinárodního konsorcia) a byl zhotoven ve dvou verzích – pro školy sbírající data pouze v online podobě a pro školy, které využily online i papírové dotazníky. Národní centrum bylo po celou dobu spolupráce s těmito školními koordinátory v častém kontaktu a jednotlivé kroky byly školním koordinátorům postupně připomínány a doplňovány o některé praktické rady. Dále byl školním koordinátorům zaslán odkaz na webové stránky www.talis.cz a www.oecd.org/TALIS a propagační materiály (leták – příloha č. 2 a

² Potenciální respondenti z řad učitelů museli vyučovat alespoň v jedné třídě na úrovni ISCED 2 a to jakýkoliv předmět, nesměli však působit ve škole určené výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami či vyučovat pouze dospělé osoby. Zároveň se nemělo jednat o učitele, kteří vyučovali na úrovni ISCED 2 pouze dočasně (tj. maximálně na 6 týdnů jdoucích po sobě jako náhrada za jiného pedagoga), nebo učitele, kteří dlouhodobě nevyučovali (např. ze zdravotních důvodů či vědecké dovolené) a chyběli při sestavování tzv. „Seznamu učitelů školy“, resp. i po celou dobu sběru dat. Mezi šetřené pedagogy byli zahrnuti pouze učitelé, žádný jiný školní personál (např. školní psychologové, asistenti pedagoga či zdravotní sestry) se šetření neúčastnil.

brožura – příloha č. 3), školní koordinátoři byli upozorněni na články, které vycházely v časopisech Týdeník školství, Řízení školy a Učitelské noviny, a na to, že je lze spolu s propagačními materiály dohledat na webových stránkách projektu a motivovat jimi respondenty k účasti v šetření. V průběhu samotného sběru dat byli pak školní koordinátoři vždy na začátku týdne informováni o stavu vyplňování online dotazníků.

Během sběru dat byla provedena **kontrola kvality pro mezinárodní konsorcium**, kdy osoba zaměstnaná pro tento účel u mezinárodního konsorcia navštívila národní centrum a 20 škol zapojených do šetření, kde provedla potřebné rozhovory a byly jí poskytnuty potřebné dokumenty.

2 Analýza odpovědí školních koordinátorů na otázky k průběhu sběru dat

Po úspěšném sběru dat byl školním koordinátorům předložen **dotazník, který sloužil ke zhodnocení průběhu sběru dat a pro zpětnou vazbu národnímu centru**. Dotazník vyplnilo všech 220 školních koordinátorů. Zjišťovány byly zkušenosti škol a školních koordinátorů, hodnocení spolupráce s národním centrem a informací poskytnutých v manuálu pro školní koordinátory, způsob předávání informací respondentům, práce s příslušnými formuláři a ochrana důvěrnosti údajů, které v nich byly zaznamenány, způsob zajištění ochrany důvěrnosti odpovědí respondentů, s jakými dotazy, problémy či pochybami se školní koordinátoři setkali během sběru dat a nakonec jak celkově hodnotili jeho průběh.

Některé výstupy tohoto šetření byly využity při vyplňování dotazníku o průběhu hlavního sběru dat pro mezinárodní konsorcium krátce po ukončení sběru dat. V této kapitole předkládáme bližší analýzu výpovědí školních koordinátorů.

2.1 Zkušenosti škol a školního koordinátora

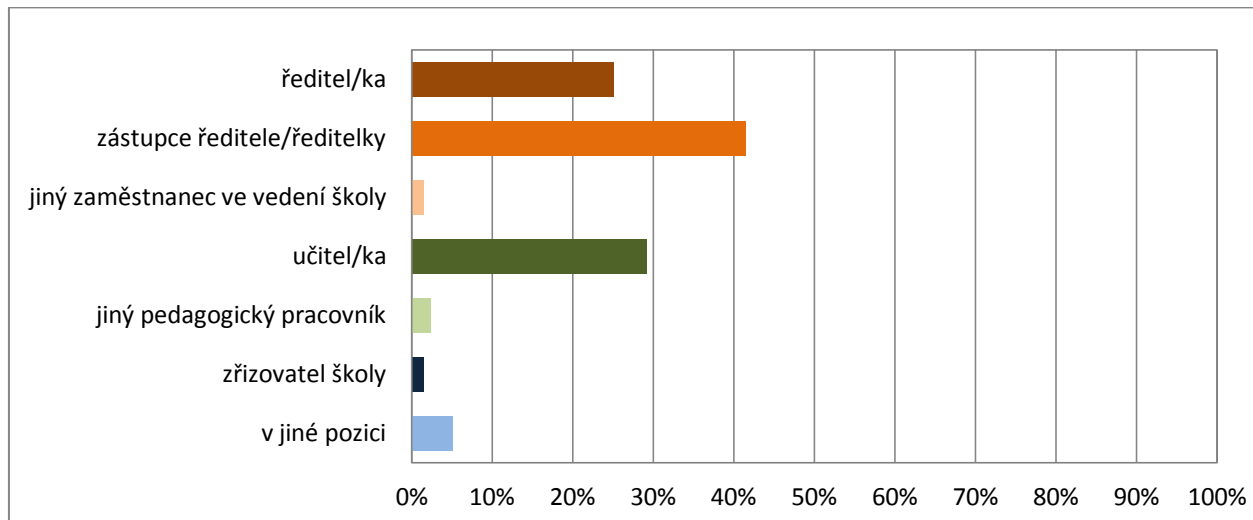
Jak je patrné z následující tabulky a grafu, mezi školními koordinátory bylo 25 % **ředitelů** a 41,4 % **zástupců ředitele** (obojí samozřejmě s vyučovací povinností) a dále 1,4 % **jiných** zaměstnanců působících ve vedení školy. **Učitelů** (bez funkce ředitele či zástupce) bylo mezi školními koordinátory 29,1 %, **jiných pedagogických pracovníků** 2,3 %, 1,4 % jich bylo v pozici **zřizovatele školy** a 5 % školních koordinátorů vykonávalo na škole (ještě) **jinou práci**.

Tabulka č. 1 V jaké pozici na škole působíte?

	Abs.	%
ředitel/ka	55	25,0
zástupce ředitele/ředitelky	91	41,4
jiný zaměstnanec ve vedení školy	3	1,4
učitel/ka	64	29,1
jiný pedagogický pracovník	5	2,3
zřizovatel školy	3	1,4
v jiné pozici	11	5,0
Celkem	220	100,0

Pozn.: možnost volby více pozic

Graf č. 1 V jaké pozici na škole působíte?

Pozn.: možnost volby více pozic

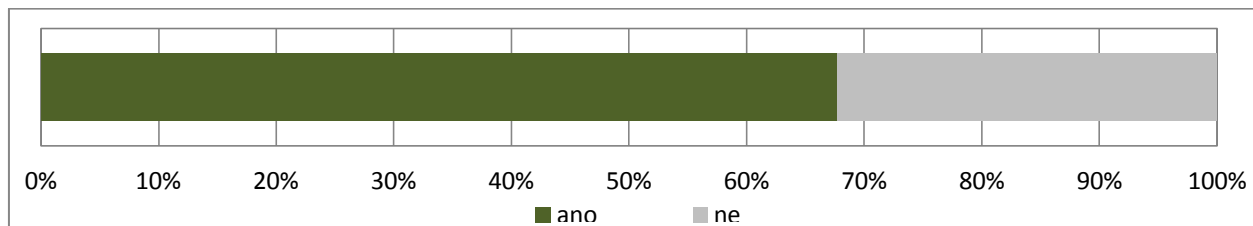
Zaměstnanci „v jiné pozici“ pak měli upřesnit, **o jakou práci se jedná**. Pět školních koordinátorů uvedlo, že na škole pracují v oblasti ekonomické či administrativní, tři školní koordinátoři napsali, že na škole zastávají pozici ICT koordinátora, dva byli metodici prevence rizikových jevů a jeden byl koordinátor angličtiny a IB (international baccalauréate).

Celkem ve dvou třetinách škol si za školního koordinátora TALIS 2013 zvolili **někoho z vedení školy**.

Tabulka č. 2 Působí školní koordinátor ve vedení školy?

	Abs.	%
ano	149	67,7
ne	71	32,3
Celkem	220	100,0

Graf č. 2 Působí školní koordinátor ve vedení školy?

Zároveň pouze šest školních koordinátorů nepůsobilo ani ve vedení školy, ani jako učitelé a vykonávali pouze „jinou pozici“ (dva byli asistenti ředitele, další dva působili v ekonomické oblasti, jeden v ekonomické a administrativní oblasti a jeden byl koordinátor ICT).

Kombinaci více odpovědí označilo 12 osob, které nejčastěji uváděly, že jsou učitelem a zároveň v jiné než uváděné pozici (1,8 %), nebo učitelem a jiným pedagogickým pracovníkem (1,4 %).

Tabulka č. 3 Kombinace více pozic školního koordinátora ve škole

	Abs.	%
zástupce ředitele/ředitelky	88	40,0
učitel/ka	57	25,9
ředitel/ka	53	24,1
v jiné pozici	6	2,7
jiný zaměstnanec ve vedení školy	3	1,4
Pouze jedna odpověď – celkem	208	94,6
učitel/ka – v jiné pozici	4	1,8
učitel/ka – jiný pedagogický pracovník	3	1,4
Dvě odpovědi – celkem	12	5,6

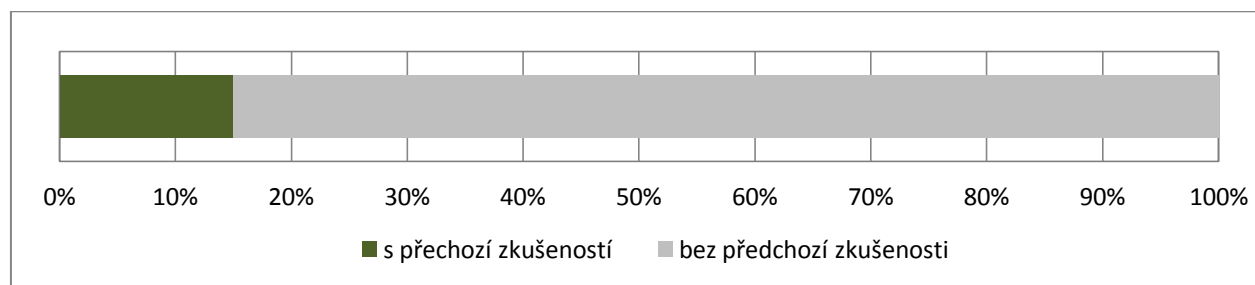
Pozn.: V tabulce jsou rozepsány pouze četnosti dosahující min. 1 %. Někteří školní koordinátoři také uvedli kombinaci ředitele či jeho zástupce s učitelem, tyto odpovědi však byly upraveny na pouze „ředitel“, resp. „zástupce ředitele“, neboť obě tyto funkce mají jako svou součást vyučovací povinnost.

Školní koordinátoři byli dále dotázáni na předchozí zkušenost s koordinací jakéhokoliv šetření (na národní i mezinárodní úrovni) ve škole. Celkem 15 % školních koordinátorů uvedlo, že **již v minulosti vykonávalo** pozici školního koordinátora, pro ostatní to byla nová zkušenost.

Tabulka č. 4 Zkušenosti školních koordinátorů s koordinací šetření ve škole

	Abs.	%
s předchozí zkušeností	33	15,0
bez předchozí zkušenosti	187	85,0
Celkem	220	100,0

Graf č. 3 Zkušenosti školních koordinátorů s koordinací šetření na škole

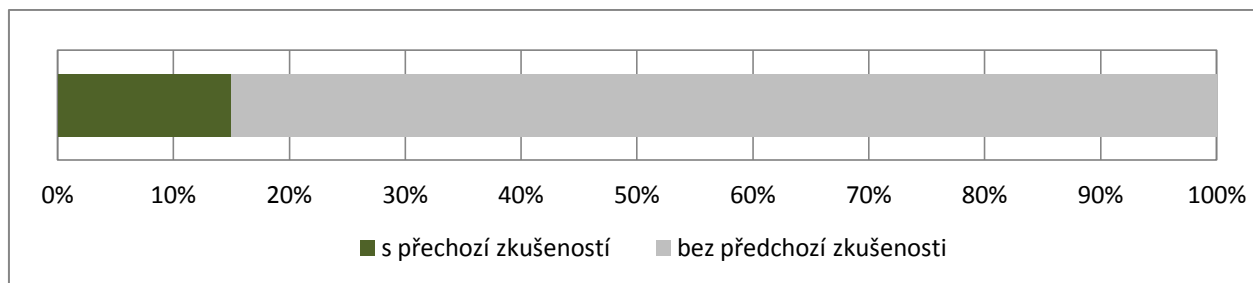

V dotazníku byla též otázka na **zkušenosti škol** s jiným **mezinárodním šetřením**. Školní koordinátoři mohli mj. uvést, že se škola právě účastní i jiného mezinárodního šetření než TALIS 2013, nikdo tak však neučinil. Celkově tak mezi školami, které se zúčastnily hlavního sběru dat pro TALIS 2013, bylo 15 % škol, které dle výpovědi školních koordinátorů **již měly předchozí zkušenost** s jiným mezinárodním šetřením (nejednalo se však o totožných 15 % škol, na kterých pozici školního koordinátora vykonával někdo, kdo již jako školní koordinátor v minulosti působil).

Tabulka č. 5 Zkušenosti škol s účastí v mezinárodních šetřeních

	Abs.	%
s předchozí zkušeností	33	15,0
bez předchozí zkušenosti	187	85,0
Celkem	220	100,0

Graf č. 4 Zkušenosti škol s účastí v mezinárodních šetřeních

Přitom **školy s vyšším počtem učitelů** působících na úrovni ISCED 2 a vybraných pro účast v šetření měly zkušenost s nějakým mezinárodním šetřením častěji než školy s nižším počtem dotazovaných učitelů.

Tabulka č. 6 Zkušenosti škol s účastí v mezinárodních šetřeních – dle počtu šetřených učitelů ve škole (v %)

	měly předchozí zkušenost	neměly předchozí zkušenost	Celkem
do 10 učitelů	1,5	98,5	100,0
11 - 15 učitelů	15,2	84,8	100,0
16 - 20 učitelů	15,6	84,4	100,0
21 - 25 učitelů	29,8	70,2	100,0
Celkem	15,0	85,0	100,0

Vzhledem k tomu, že byli ve většině škol pro účast v šetření vybráni všichni vyučující splňující definici zkoumané populace, lze říci, že větší školy měly předchozí zkušenost s mezinárodními šetřeními častěji.

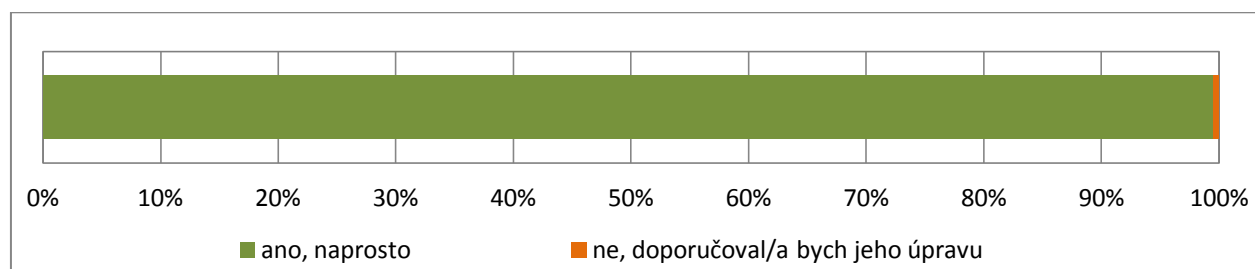
2.2 Hodnocení spolupráce s národním centrem a poskytnutých informací

Úkolem školního koordinátora bylo zprostředkovávat informace mezi národním centrem a školou (tedy respondenty šetření TALIS 2013). K tomu jim byly průběžně předávány aktuální instrukce a informace. Na začátku spolupráce dostali však také k dispozici podrobný Manuál pro školní koordinátory. Hodnocení Manuálu ukazuje následující tabulka a graf. Jak je patrné, jen jeden školní koordinátor uvedl, že by doporučoval úpravu tohoto dokumentu. Konkrétně se mu v něm těžko hledaly odpovědi na dotazy respondentů.

Tabulka č. 7 Byly informace v Manuálu pro školní koordinátory dostatečné?

	Abs.	%
ano, naprosto	219	99,5
ne, doporučoval/a bych jeho úpravu	1	0,5
Celkem	220	100,0

Graf č. 5 Byly informace v Manuálu pro školní koordinátory dostatečné?

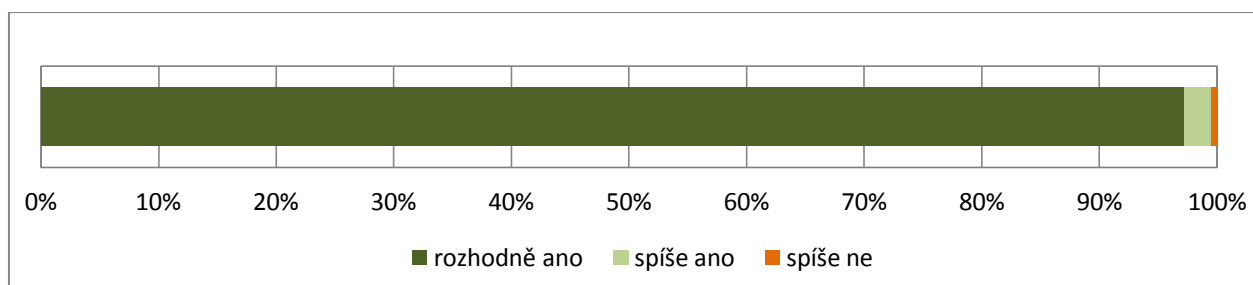

Dále měli školní koordinátoři ohodnotit spolupráci s národním centrem. Jak je přitom patrné z tabulky a grafu níže, naprostá většina školních koordinátorů byla s průběžnou komunikací během spolupráce **spokojená**. Školní koordinátoři, kteří se spoluprací s národním centrem nebyli zcela spokojeni, měli příležitost napsat, **co by si představovali jinak**. Jedna školní koordinátorka zde uvedla: „některé informace se zbytečně dublovaly, mírně bych omezila byrokracii“ a další vadil způsob oslovení škol se žádostí o účast: „nebyla-li by tam povinnost ‘umocněná‘ dopisem z ČŠI (inspekční činnost?), nezúčastnili bychom se této aktivity.“

Tabulka č. 8 Spokojenost se spoluprací s národním koordinačním centrem

	Abs.	%
rozhodně ano	214	97,3
spíše ano	5	2,3
spíše ne	1	0,5
rozhodně ne	–	–
Celkem odpovědělo	220	100,0

Graf č. 6 Spokojenost se spoluprací s národním koordinačním centrem

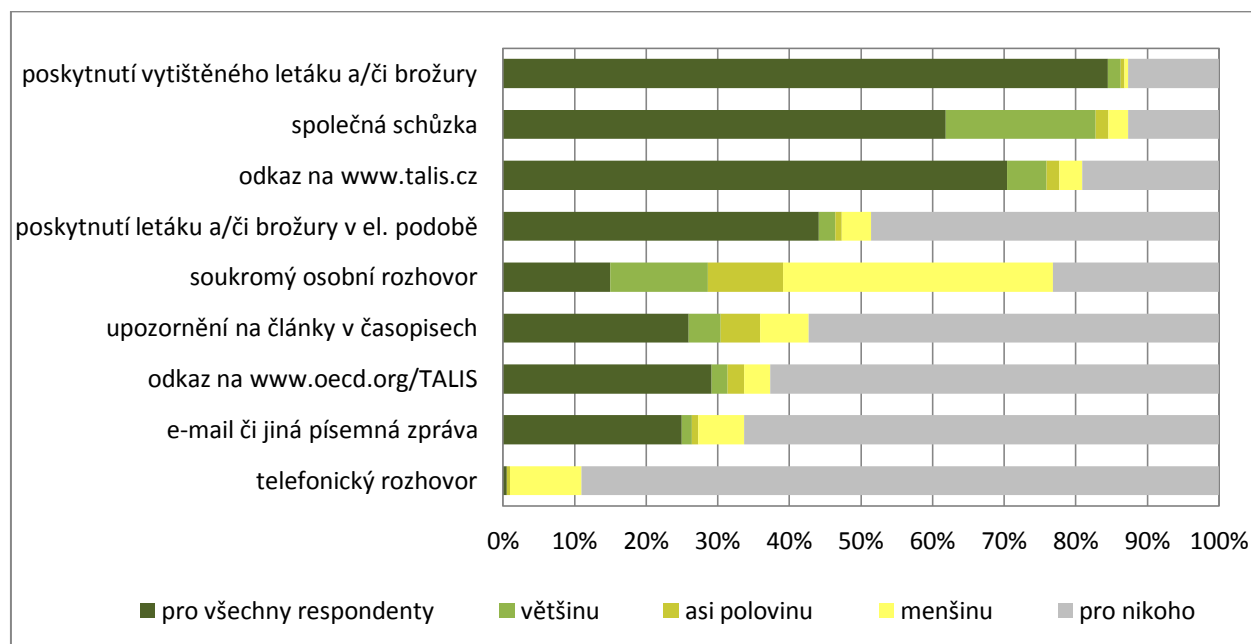
2.3 Předávání poskytnutých informací respondentům

Školní koordinátoři byli požádáni, aby respondenty informovali o **záměru šetření TALIS 2013**. Tabulka a graf níže ukazují procenta školních koordinátorů, kteří uplatnili uvedené způsoby pro všechny respondenty na škole, většinu z nich, asi polovinu, menšinu a také, jaký podíl školních koordinátorů daný způsob nevyužil ani u jednoho respondenta.

Tabulka č. 9 Způsob vysvětlení záměru šetření TALIS 2013 respondentům (v %)

	pro všechny	většinu	asi polovinu	menšinu	pro nikoho	Celkem
společná schůzka	61,8	20,9	1,8	2,7	12,7	100,0
soukromý osobní rozhovor	15,0	13,6	10,5	37,7	23,2	100,0
telefonický rozhovor	0,5	—	0,5	10,0	89,1	100,0
e-mail či jiná písemná zpráva	25,0	1,4	0,9	6,4	66,4	100,0
poskytnutí vytištěného letáku a/či brožury	84,5	1,8	0,5	0,5	12,7	100,0
poskytnutí letáku a/či brožury v el. podobě	44,1	2,3	0,9	4,1	48,6	100,0
upozornění na články v časopisech	25,9	4,5	5,5	6,8	57,3	100,0
odkaz na www.talis.cz	70,5	5,5	1,8	3,2	19,1	100,0
odkaz na www.oecd.org/TALIS	29,1	2,3	2,3	3,6	62,7	100,0
Celkem	39,6	5,8	2,7	8,3	43,5	100,0

Graf č. 7 Způsob vysvětlení záměru šetření TALIS 2013 respondentům

Nejrozšířenější formou, jakou se respondenti dovídali od školních koordinátorů o záměru šetření, byly **informace poskytnuté na vytištěném letáku a brožure**, které byly školním koordinátorům pro účel propagace zaslány, dále v **rámci společné schůzky s více respondenty** a často byli též

upozornění na **české webové stránky projektu TALIS**. S odstupem pak následuje poskytnutí letáku a brožury v elektronické podobě, soukromý osobní rozhovor, upozornění na články v časopisech, odkaz na mezinárodní webové stránky projektu TALIS a informace e-mailem či jinou zprávou. Okrajově byli někteří respondenti o záměru šetření informováni také v rámci telefonického rozhovoru.

Pouze tři školní koordinátoři odpověděli, že vybraným respondentům žádným způsobem záměr šetření nesdělovali. Ti pak dále v dotazníku uvedli, že zaznamenali ze strany respondentů dotazy na záměr či smysl šetření.

Kromě uvedených způsobů, jakými školní koordinátoři respondentům vysvětlili záměr šetření TALIS 2013, mohli vypsát i další praktiky, které pro tento účel zvolili. Jeden uvedl, že provedl výtah informací z podkladů, které mu byly doručeny, další vyvěsil potřebné informace na nástěnce v češtině, které přeložil i do angličtiny, jiný přednesl dílčí informace a zdůvodnění účasti školy v projektu na poradě pedagogů.

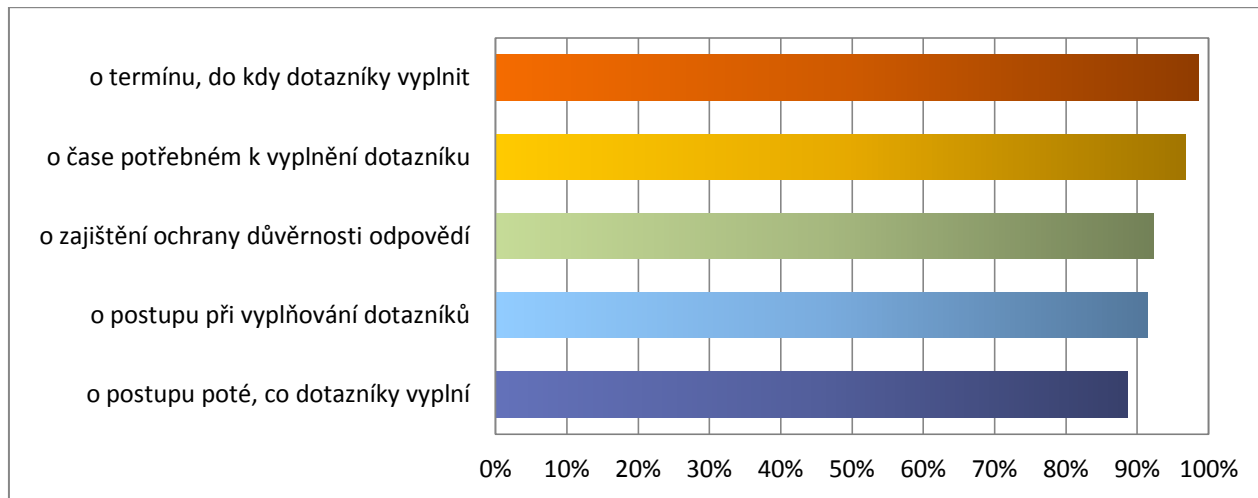
Další tabulka a graf uvádějí, které informace **týkající se vyplňování dotazníků** sdělili školní koordinátoři respondentům **před zahájením sběru dat**.

Tabulka č. 10 Informace k vyplňování dotazníků, které školní koordinátoři sdělili respondentům před sběrem dat

	Abs.	%
o čase potřebném k vyplnění dotazníku	213	96,8
o zajištění ochrany důvěrnosti odpovědí	203	92,3
o termínu, do kdy dotazníky vyplnit	217	98,6
o postupu při vyplňování dotazníků	201	91,4
o postupu poté, co dotazníky vyplní	195	88,6
Celkem	220	100,0

Pozn.: možnost volby více druhů informací

Graf č. 8 Informace k vyplňování dotazníků, které školní koordinátoři sdělili respondentům před sběrem dat

Pozn.: možnost volby více druhů informací

Téměř **čtyři pětiny** školních koordinátorů předaly respondentům **všechny** uvedené instrukce (78,6 %). Přitom téměř všichni respondenty informovali **o termínu, do kdy mají dotazníky vyplnit** (98,6 %), a **o předpokládaném čase potřebném k vyplnění dotazníku** (96,8 %). Celkem 92,3 % školních koordinátorů též respondenty ujistily o ochraně důvěrnosti odpovědí respondentů, 91,4 % školních koordinátorů respondentům vysvětlily, jak postupovat při vyplňování dotazníků, a 88,6 % jak postupovat poté, co dotazník vyplní.

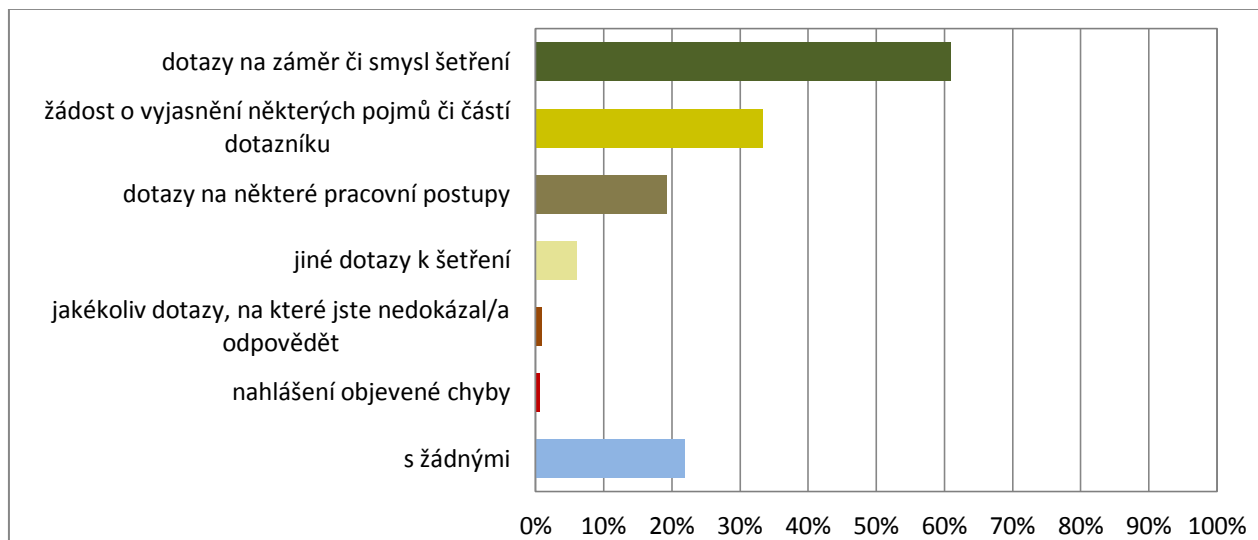
Dále byli školní koordinátoři tázáni, jaké dotazy na škole museli po seznámení respondentů s šetřením zodpovídat. Nejčastěji se vyskytly otázky **na záměr či smysl šetření** – setkalo se s nimi 60,9 % školních koordinátorů. Třetina školních koordinátorů také zaznamenala žádost **o vyjasnění některých pojmů či částí dotazníku** (33,2 %). K tomuto účelu jim byl od národního centra zaslán tzv. Slovník pojmů, tedy dokument upřesňující, co je jakým pojmem v dotazníku myšleno (vychází z anglické verze, kterou mezinárodní konsorcium poskytlo zemím jako pomůcku pro překlad). Celkem 19,1 % jich také odpovídalo na dotazy týkající se **některých pracovních postupů**. Naopak 21,8 % školních koordinátorů nezaznamenalo **žádné dotazy**.

Tabulka č. 11 Podněty či dotazy, se kterými se setkali školní koordinátoři ze strany respondentů

	Abs.	%
dotazy na záměr či smysl šetření	134	60,9
dotazy na některé pracovní postupy	42	19,1
žádost o vyjasnění některých pojmů či částí dotazníku	73	33,2
nahlášení objevené chyby	1	0,5
jiné dotazy k šetření	13	5,9
jakékoliv dotazy, na které jste nedokázal/a odpovědět	2	0,9
s žádnými	48	21,8
Celkem	220	100,0

Pozn.: možnost volby více podnětů

Graf č. 9 Podněty či dotazy, se kterými se setkali školní koordinátoři ze strany respondentů

Pozn.: možnost volby více podnětů

Dotazy dotýkající se záměru či smyslu šetření zaznamenal o poznání vyšší podíl školních koordinátorů, kteří **nepůsobí ve vedení školy**, než těch, kteří ve vedení školy působí. Školní koordinátoři působící ve vedení školy naopak častěji uvedli, že se s žádnými dotazy nesešli.

Tabulka č. 12 Podněty či dotazy, se kterými se setkali školní koordinátoři ze strany respondentů, dle toho, zda školní koordinátor působí ve vedení školy (v %)

	dotazy na záměr či smysl šetření	dotazy na některé pracovní postupy	žádost o vyjasnění některých pojmů či částí dotazníku	nahlášení objevené chyby	jiné dotazy k šetření	dotazy, na které jste nedokázal/a odpovědět	žádné
ano	55,0	16,1	32,2	—	2,7	0,7	25,5
ne	73,2	25,4	35,2	1,4	12,7	1,4	14,1
Celkem	60,9	19,1	33,2	0,5	5,9	0,9	21,8

Pozn.: možnost volby více podnětů

Školní koordinátoři mohli následně blíže uvést, jaké případné podněty či dotazy řešili. Zde svou odpověď doplnilo celkem 27 školních koordinátorů³. Celkem 12 jich blíže rozvedlo **dotazy k záměru či smyslu šetření či přístupu k budoucím výstupům**. Školní koordinátoři dostávali např. dotazy, **jaké informace** chce šetření pomocí otázek v dotazníku získat, jaký je význam mezinárodního srovnávání, kdo bude se získanými informacemi pracovat a co ze získaných informací vyplyne pro učitele (příp. jak se využije informací, které respondenti do dotazníku uvedou), zda se podobná šetření **využijí** ke zvýšení prestiže a ohodnocení učitele, zda se bude se závěry dále pracovat a projeví se to nějak kladně v organizaci vyučování, plánování dalšího vzdělávání učitelů, ubývání zbytečné administrativy apod., popřípadě jakým způsobem bude s výsledky naloženo v rámci našeho systému vzdělávání. Jeden školní koordinátor doplnil, že respondenti shledali jako podnětné a zajímavé, že se mohou vzdělávací systémy jednotlivých zemí vzájemně porovnat a zjistit, se kterou zemí jsme na tom podobně a vzájemně se inspirovat. Dále se objevily dotazy, **zda a kdy** budou respondenti seznámeni s výsledky šetření (popř. kdy a kde se s nimi budou moci setkat) a v jaké podobě se k nim dostanou či jakým způsobem budou prezentovány. Jedna školní koordinátorka uvedla, že dotazy na smysl šetření a výstupy z něho respondentům **objasnila s pomocí brožury a webových stránek**, jiná obecně uvedla, že na otázky ohledně záměru šetření odpovídala dle materiálů TALIS a pochválila jejich zpracování. Jedna školní koordinátorka doplnila, že přesto, že se učitelé zajímali o záměr šetření, většina z nich považovala vyplňování dotazníku za ztrátu času. Jeden školní koordinátor obdobně odpovídal na otázku, proč je jeho **škola do tohoto šetření zapojena**.

Pět školních koordinátorů dále popsalo **dotazy k anonymitě šetření**. V jedné škole se respondenti ptali, zda informace, které uvedli, nebudou k dispozici vedení organizace, v další se vyskytl dotaz, jaká je ochrana dat a anonymita šetření, v další, co se bude dít, jestliže se v některé z položek respondent zmýlí či ji uvede nepravdivě a kdo všechno bude mít přístup k odpovědím

³ Jeden školní koordinátor mohl uvést více poznámek, tedy celkový součet podnětů nemusí být shodný s počtem školních koordinátorů, kteří se vyjadřovali.

respondentů, další školní koordinátorka pouze napsala, že zodpovídala dotazy týkající se zabezpečení důvěrnosti dat (její vysvětlení prý bylo dostačující) a jedna nakonec uvedla, že v reakci na tyto dotazy „zdůraznila globálnost akce a důvěru v ochranu osobních údajů“.

Dva školní koordinátoři zde uvedli dotaz po **odměně respondentům za vykonanou práci** (co za vyplnění dotazníku dostanou, resp. zda šetření bude honorováno).

Sedm školních koordinátorů také zaznamenalo **dotazy k dotazníku a připomínky**, že dotazníky jsou komplikované⁴, obsahují pojmy, k jejichž vysvětlení bylo třeba využít Slovníku pojmů či konzultace s národní koordinátorkou, nebo také že zahrnují nejasně položené otázky či možnosti odpovědí (jeden školní koordinátor uvedl, že by bylo dobré dotazy formulovat v jednoznačnější formě).

Tři školní koordinátoři zde rozvedli **dotazy či problémy technického rázu**. Jeden školní koordinátor zde upřesnil problém s „ukončením dotazníku“, tj. jeho uzavřením, aby se do něj již nebylo možné přihlásit: „poděkování neznamenovalo ukončení dotazníku – museli ještě jednou kliknout na ‘dokončit‘ a to je zbytečné“ (tento podnět byl předán mezinárodnímu konsorciu). Další uvedl, že zodpovídal dotazy ohledně přihlášení se k dotazníku, a třetí, že zaznamenal technické problémy s počítači, které ovšem byly následně vyřešeny.

Jedna školní koordinátorka zaznamenala na své škole dotazy, „proč je ten dotazník situován do takové **doby školního roku, kdy toho má učitel nejvíc na práci**“⁵.

Nakonec další školní koordinátorka upřesnila: „Dotazy byly většinou pouze proto, **aby si respondenti potvrdili svou domněnku**, že o věci uvažují správně. Jinak hodnotím průběh a stavbu šetření jako srozumitelnou a s žádnými zásadními problémy, které bych musela respondentům dlouze vysvětlovat, jsem se nesetkala.“

Kromě působení školního koordinátora, který zprostředkoval informace od národního centra respondentům, mohli být respondenti k účasti v šetření motivováni i dalšími osobami. Proto byla školním koordinátorům položena otázka týkající se motivace učitelů k účasti v šetření.

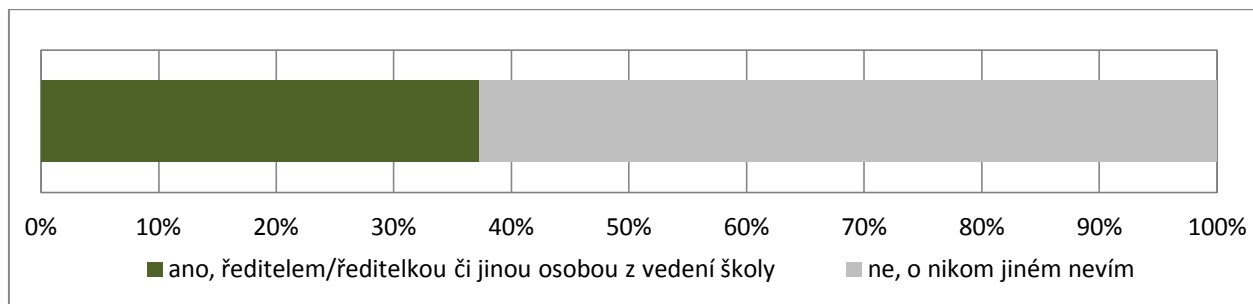
Tabulka č. 13 Odpovědi školních koordinátorů na otázku, zda byli respondenti motivováni ještě jinou osobou, než jsou oni

	Abs.	%
ne, o nikom jiném nevím	138	62,7
ano, ředitelem/ředitelkou či jinou osobou z vedení školy	82	37,3
Celkem	220	100,0

⁴ Tento podnět se vyskytl již v hodnocení dotazníků z předběžného šetření, před hlavním sběrem dat pak došlo k jejich zkrácení a zjednodušení.

⁵ Jak však vyplynulo z jiné otázky položené školním koordinátorům (viz dále), většině škol toto období školního roku vyhovovalo, přestože víceletá gymnázia na tom byla s časem hůře kvůli maturitním zkouškám a přijímacímu řízení.

Graf č. 10 Odpovědi školních koordinátorů na otázku, zda byli respondenti motivováni ještě jinou osobou, než jsou oni

Celkem 62,7 % školních koordinátorů uvedlo, že **o nikom jiném**, kdo by respondenty motivoval k účasti v šetření, **neví** a zbývajících 37,3 % uvedly motivaci osobou působící **ve vedení školy**. Motivaci jinou osobou nikdo nezaznamenal.

Je však třeba vzít na zřetel, že dvě třetiny školních koordinátorů působily **samy ve vedení školy** (viz výše), tedy tak jako tak byli na většině škol respondenti někým z vedení školy k účasti v šetření motivováni – pouze 28 školních koordinátorů nepůsobilo ve vedení školy a zároveň na těchto školách podle odpovědí školních koordinátorů nebyli respondenti motivováni další osobou, než jsou oni sami (z celkového počtu školních koordinátorů je to tedy 12,7 %):

Tabulka č. 14 Odpovědi školních koordinátorů, kteří nepůsobí ve vedení školy, na otázku, zda byli respondenti motivováni ještě jinou osobou, než jsou oni

	Abs.	%
ne, o nikom jiném nevím	28	39,4
ano, ředitelem/ředitelkou či jinou osobou z vedení školy	43	60,6
Celkem	71	100,0

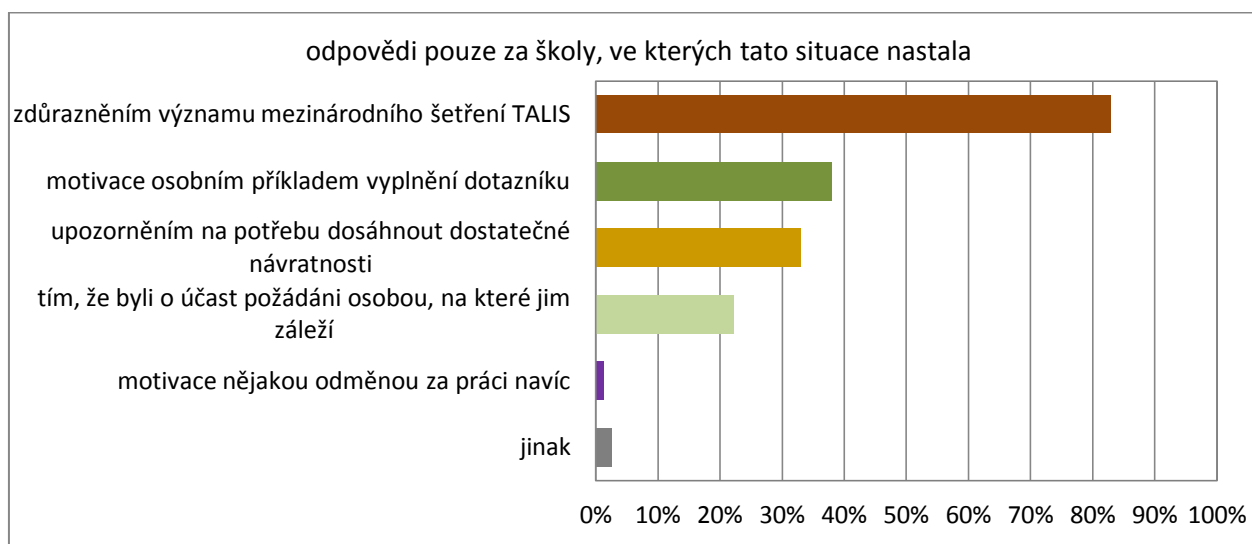
Školní koordinátoři, kteří odpověděli, že respondenti byli na škole motivováni ještě další osobou (tj. celkem 82 z nich), měli dále uvést, **jakými způsoby se tak dělo**.

Tabulka č. 15 Způsoby, jakými byli na školách respondenti motivováni jinou osobou, než je školní koordinátor (tj. ředitelem/ředitelkou školy)

	Abs.	%
zdůrazněním významu mezinárodního šetření TALIS 2013	68	82,9
upozorněním na potřebu dosáhnout dostatečné návratnosti odpovědí	27	32,9
motivace nějakou odměnou za práci navíc	1	1,2
motivace osobním příkladem vyplnění dotazníku	31	37,8
tím, že byli o účast požádáni osobou, na které jim záleží	18	22,0
jinak	2	2,4
Celkem	82	100,0

Pozn.: možnost volby více způsobů

Graf č. 11 Způsoby, jakými byli na školách respondenti motivováni jinou osobou, než je školní koordinátor (tj. ředitelem/ředitelkou školy)

Pozn.: možnost volby více způsobů

Jak je patrné, převažuje situace, kdy byl respondentům touto osobou **zdůrazněn význam** mezinárodního šetření TALIS 2013 (82,9 %), poměrně častá pak byla i **motivace osobním příkladem** vyplnění dotazníku (37,8 %) a upozorněním na **potřebu dosáhnout dostatečné návratnosti** odpovědí (32,9 %). Celkem 22 % školních koordinátorů také odpovědělo, že respondenty motivovala skutečnost, že byli o účast požádáni **osobou, na které jim záleží**. Jen jeden školní koordinátor zaznamenal, že respondenti byli touto osobou motivováni nějakou odměnou za práci navíc.

Jiný způsob motivace uvedli jen dva školní koordinátoři. Jedna školní koordinátorka napsala, že bylo učitelům zdůrazněno, že „účasť na šetření dokumentuje vztah učitele k úkolům, které škola musí splnit“ a další školní koordinátor napsal „hrozbou ČŠI“ bez bližšího upřesnění.

2.4 Práce s formuláři, ochrana jejich důvěrnosti

Školní koordinátoři v průběhu spolupráce s národním centrem pracovali se dvěma souvisejícími formuláři. Prvním byl tzv. **Seznam učitelů školy (ISCED 2)**, kam měli za úkol zapsat všechny učitele školy, kteří vyhovují definici zkoumané populace v rámci TALIS. Ke každému učiteli pak dále uvedli rok narození, pohlaví a hlavní předmět vyučovaný na úrovni ISCED 2. U učitelů, kteří spadali do „výjimek“ (tj. byli zároveň ředitelem či ředitelkou dané školy, nebo se již zúčastnili předběžného šetření⁶), zapsali příslušný kód. Poté mohli konkrétní jména učitelů z tohoto formuláře smazat a místo nich vyplnit pouze pořadová čísla – a tento anonymizovaný dokument zaslat národnímu centru (bylo však potřeba si uschovat i verzi se jmény). Na základě tohoto dokumentu byli v národním centru s pomocí speciálního softwaru vybráni učitelé, kteří se v každé škole zúčastní hlavního sběru dat. Tito učitelé pak dostali přidělené identifikační číslo, které bylo spolu se jménem či pořadovým číslem uvedené na tzv. **Formuláři o účasti učitelů v šetření (ISCED 2)**. Vedle těchto údajů byl v tomto formuláři u každého vybraného učitele uveden hlavní vyučovaný předmět na úrovni ISCED 2, pohlaví, rok narození, způsob vyplnění dotazníku a kolonka pro zapsání statusu navrácení dotazníku. Školní koordinátoři pak měli zapsat do sloupce „status navrácení dotazníku“ odpovídající kód dle toho, zda byl dotazník vyplněn online či na papír, nebo nebyl odevzdán vůbec, příp. zda daný učitel či učitelka natrvalo opustil/a školu, zda nevyhovuje podmínkám zařazení do šetření a byl/a v Seznamu učitelů školy uveden/a omylem, nebo zda spadá do „výjimek“ a neměl/a být tedy vybrán/a pro účast v šetření.

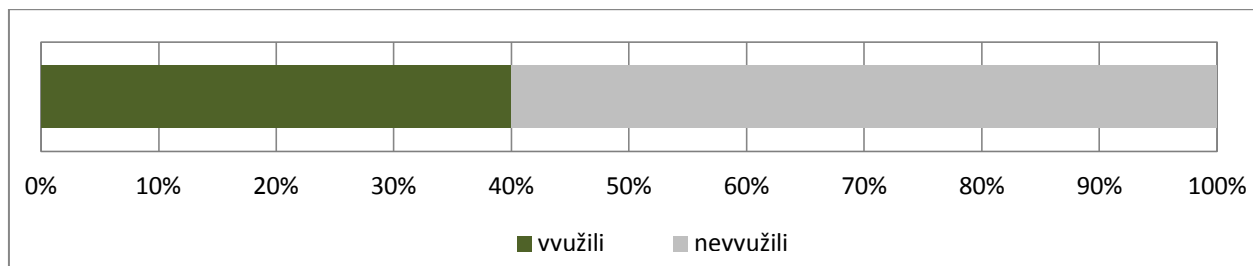
Jak bylo právě zmíněno, školní koordinátoři mohli ještě před zasláním Seznamu učitelů školy národnímu centru **vymazat z tohoto formuláře jména** a nechat v něm pouze pořadová čísla učitelů. Toho využily dvě pětiny škol.

Tabulka č. 16 Podíl školních koordinátorů, kteří využili možnosti nahradit jména učitelů na Seznamu učitelů školy čísly

	Abs.	%
využili možnosti vymazat jména učitelů	88	40,0
nevyužili možnosti vymazat jména učitelů	132	60,0
Celkem	220	100,0

⁶ Předběžné šetření proběhlo na jaře 2012 na 20 náhodně vybraných školách a sloužilo k prověření dotazníků pro ředitele a učitele v praxi a jejich následnému doladění a zkrácení, jakož i ke zhodnocení, zda jsou postupy práce správně nastaveny a zda je užívaný software po všech stránkách vyhovující.

Graf č. 12 Podíl školních koordinátorů, kteří využili možnosti nahradit jména učitelů na Seznamu učitelů školy čísly

Ze školních koordinátorů, kteří na škole v době šetření **působili ve vedení školy**, přitom této možnosti využila jen přibližně třetina (34,2 %), naopak ze školních koordinátorů, kteří ve vedení školy nepůsobili, jich Seznam učitelů školy anonymizovala více než polovina (52,1 %).

Tabulka č. 17 Anonymizace Seznamu učitelů školy – dle toho, zda školní koordinátor působí ve vedení školy (v %)

	anonymizovali	neanonymizovali	Celkem
působí ve vedení školy	34,2	65,8	100,0
nepůsobí ve vedení školy	52,1	47,9	100,0
Celkem	40,0	60,0	100,0

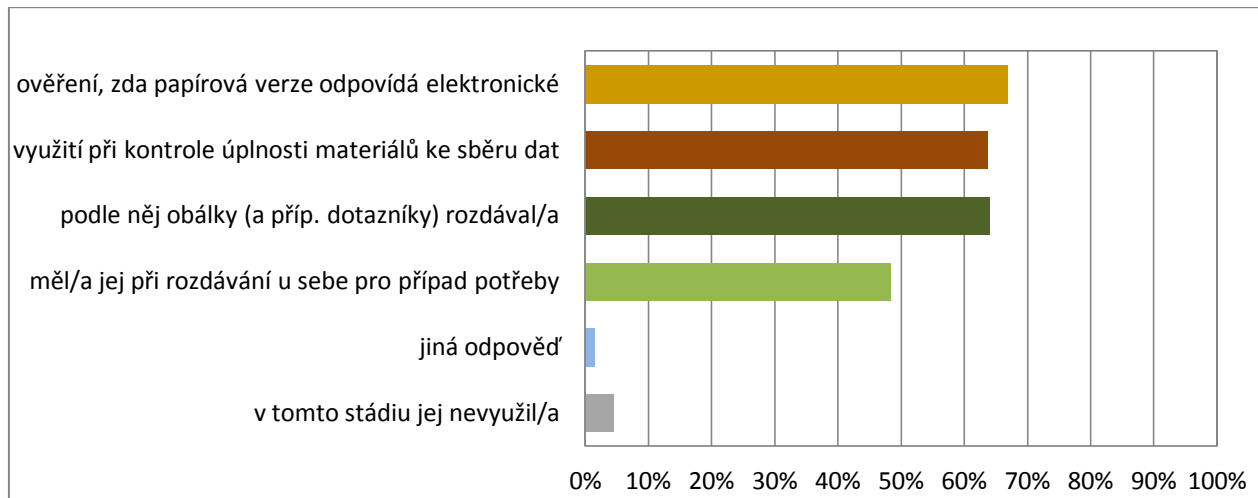
Na základě informací poskytnutých v Seznamu učitelů školy byl proveden výběr respondentů a každému školnímu koordinátorovi byl zaslán Formulář o účasti učitelů v šetření, se kterým měl dále pracovat. Školní koordinátoři tedy byli dotázáni, zda a jakým způsobem pracovali s Formulářem o účasti učitelů v šetření před a při rozdávání obálek s přihlašovacími údaji k online dotazníku, příp. při rozdávání papírových dotazníků. Jejich odpovědi ukazuje následující tabulka a graf.

Tabulka č. 18 Způsoby využití Formuláře o účasti učitelů v šetření před a při rozdávání přihlašovacích údajů a dotazníků

	Abs.	%
v tomto stádiu jej nevyužil/a	10	4,5
ověření, zda papírová verze odpovídá elektronické	147	66,8
využití při kontrole úplnosti materiálů ke sběru dat	140	63,6
podle něj obálky (a příp. dotazníky) rozdával/a	141	64,1
měl/a jej při rozdávání u sebe pro případ potřeby	106	48,2
jiná odpověď	3	1,4
Celkem	220	100,0

Pozn.: možnost volby více způsobů

Graf č. 13 Způsoby využití Formuláře o účasti učitelů v šetření před a při rozdávání přihlašovacích údajů a dotazníků

Pozn.: možnost volby více způsobů

Naprostá většina školních koordinátorů s Formulářem o účasti učitelů školy v tomto stádiu nějakým způsobem pracovala (95,5 %). Žádosti národního centra o **kontrolu papírové verze s elektronickou** vyhovělo 66,8 % školních koordinátorů, 63,6 % školních koordinátorů s jeho pomocí také zkontrolovalo **úplnost materiálů** ke sběru dat. Celkem 64,1 % jich podle tohoto formuláře **rozdávala obálky** s průvodními dopisy (a příp. dotazníky) a téměř polovina (48,2 %) jej měla při rozdávání těchto materiálů respondentům **u sebe pro případ potřeby**.

Kromě nabídnutých způsobů práce s Formulářem o účasti učitelů v šetření mohli školní koordinátoři zatrhnout, že s ním pracovali „jiným způsobem“ a upřesnit svou odpověď. Jedna školní koordinátorka tak uvedla, že nechala učitele podpisem stvrdit převzetí obálky s přihlašovacími údaji či převzetí dotazníku. Další napsala, že formulář využila k zapisování informace, kdo již dotazník vyplnil, tedy se jedná o činnost, která již nesouvisela přímo s rozdáváním obálek.

V následující tabulce jsou uvedené kombinace odpovědí školních koordinátorů s četností alespoň 1 %.

Tabulka č. 19 Kombinace odpovědí na využití Formuláře o účasti učitelů v šetření

	Abs.	%
podle něj obálky rozdával/a	16	7,3
ověření, zda papírová verze odpovídá elektronické	13	5,9
měl/a jej při rozdávání u sebe pro případ potřeby	10	4,5
v tomto stádiu jej nevyužil/a	9	4,1
využití při kontrole úplnosti materiálů ke sběru dat	3	1,4
Pouze jedna odpověď – celkem	51	23,2
ověření, zda papírová verze odpovídá elektronické – podle něj obálky rozdával/a	14	6,4
využití při kontrole úplnosti materiálů ke sběru dat – podle něj obálky rozdával/a	13	5,9
ověření, zda papírová verze odpovídá elektronické – využití při kontrole úplnosti materiálů ke sběru dat	11	5,0
ověření, zda papírová verze odpovídá elektronické – měl/a jej při rozdávání u sebe pro případ potřeby	9	4,1
využití při kontrole úplnosti materiálů ke sběru dat – měl/a jej při rozdávání u sebe pro případ potřeby	4	1,8
Dvě odpovědi – celkem	54	24,7
ověření, zda papírová verze odpovídá elektronické – využití při kontrole úplnosti materiálů ke sběru dat – podle něj obálky rozdával/a	33	15,0
ověření, zda papírová verze odpovídá elektronické – využití při kontrole úplnosti materiálů ke sběru dat – měl/a jej při rozdávání u sebe pro případ potřeby	19	8,6
využití při kontrole úplnosti materiálů ke sběru dat – podle něj obálky rozdával/a – měl/a jej při rozdávání u sebe pro případ potřeby	15	6,8
ověření, zda papírová verze odpovídá elektronické – podle něj obálky rozdával/a – měl/a jej při rozdávání u sebe pro případ potřeby	6	2,7
Tři odpovědi – celkem	73	33,1
ověření, zda papírová verze odpovídá elektronické – využití při kontrole úplnosti materiálů ke sběru dat – podle něj obálky rozdával/a – měl/a jej při rozdávání u sebe pro případ potřeby	40	18,2
Čtyři odpovědi – celkem	41	18,7

Všimněme si červeně zbarvených odpovědí. Jak je patrné, 18,2 % školních koordinátorů zahrlo **všechny čtyři nabídnuté odpovědi** (vyloučíme-li odpověď, že s tímto dokumentem v této fázi nepracovali, nebo s ním pracovali jiným způsobem). Přitom **dvě pětiny** školních koordinátorů uvedly, že ověřily, zda papírová verze Formuláře o účasti učitelů v šetření **odpovídá elektronické**, že s jeho pomocí zkontrolovaly **úplnost materiálů** ke sběru dat a dále **podle něj obálky (a příp. dotazníky) rozdávaly a/nebo měly tento dokument při rozdávání materiálů u sebe pro případ potřeby** (celkem 41,8 % – viz součet podílů všech červeně zbarvených odpovědí v tabulce).

Vzhledem k tomu, že uvedené dokumenty obsahovaly osobní informace o učitelích (jméno, rok narození, pohlaví a hlavní vyučovaný předmět), bylo školním koordinátorům zdůrazněno, aby

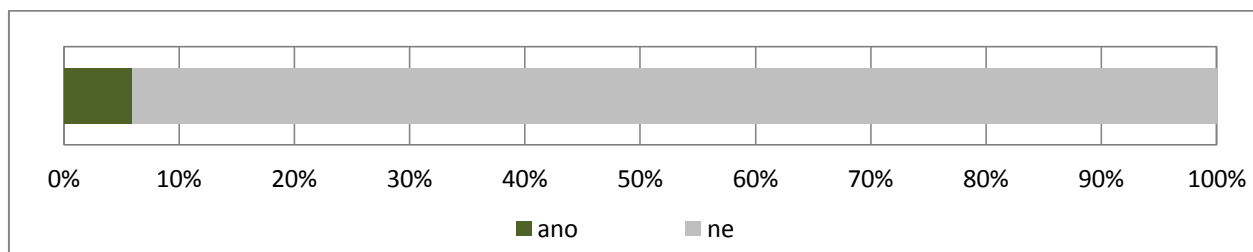

s těmito dokumenty zacházeli jako s důvěrnými. V některých případech však byl přístup k formulářům umožněn i jiné osobě ve škole.

Tabulka č. 20 Umožnění přístupu k dokumentům jiné osobě

	Abs.	%
ne	207	94,1
ano – uveďte komu	13	5,9
Celkem	220	100,0

Graf č. 14 Umožnění přístupu k dokumentům jiné osobě

Ze 13 školních koordinátorů, kteří umožnili přístup k Seznamu učitelů školy a/či k Formuláři o účasti učitelů v šetření ještě jiné osobě, jich sedm nechalo do těchto dokumentů nahlédnout **ředitele či ředitelku školy** (někdy s doplněním, že se zajímal/a o průběh šetření či měl/a zájem vidět stav sběru dat), pět jich přístup umožnilo **zástupci či zástupkyni ředitele/ředitelky** (jednou s doplněním, že školnímu koordinátorovi pomáhal/a při kontrole úplnosti materiálů a při jejich předávání respondentům) a jeden školní koordinátor umožnil přístup **sekretářce školy** (pro potřebu kontroly dat a odeslání korespondence).

S ochranou důvěrných informací se pojí i potřeba tyto dokumenty dobře uschovat (školní koordinátoři dostali dle obecných pravidel za úkol uchovat si je ještě na dobu alespoň půl roku od sběru dat pro případnou potřebu kontroly). V dotazníku tak byli tázáni, na co při jejich úschově brali ohled.

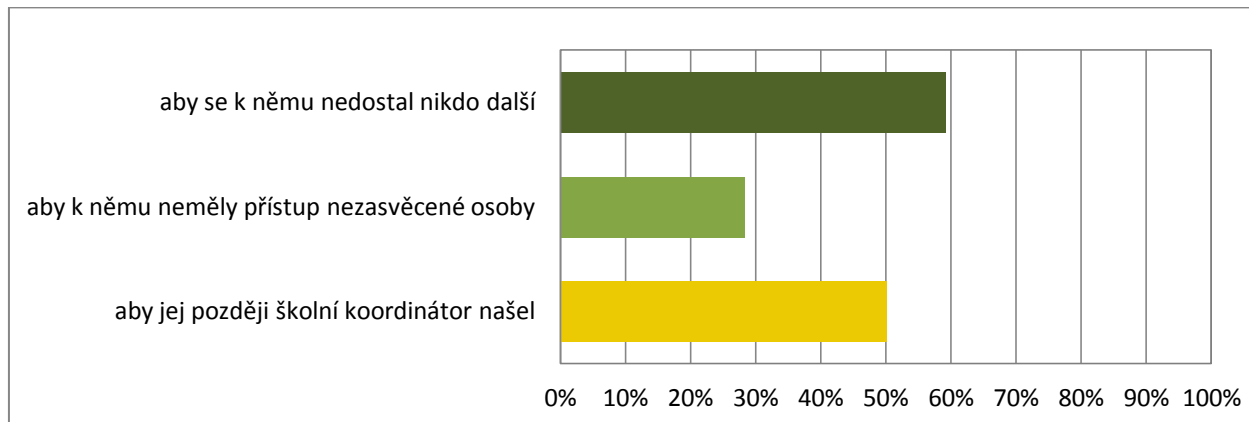
Tabulka č. 21 Na co dbali školní koordinátoři při úschově Seznamu učitelů školy

	Abs.	%
aby se k němu nedostal nikdo další kromě mě	130	59,1
aby k němu neměly přístup nezasvěcené osoby	62	28,2
abych jej později našel/našla	110	50,0
Celkem	220	100,0

Pozn.: možnost volby první či druhé odpovědi spolu se třetí

Graf č. 15 Na co dbali školní koordinátoři při úschově Seznamu učitelů školy

Pozn.: možnost volby první či druhé odpovědi spolu se třetí

Respondenti mohli označit více nabízených možností, pokud však označili 1. i 2. variantu odpovědi, byla jejich druhá odpověď v rámci čištění dat smazána (pokud školní koordinátoři neumožnili přístup k Seznamu učitelů školy nikomu dalšímu, je zřejmé, že tím zároveň zajistili, aby se nedostal nezasvěceným osobám).

Při sečtení dvou prvních možností odpovědi je tedy zřejmé, že 87,3 % školních koordinátorů dbaly na to, aby se Seznam učitelů školy **nedostal k nezasvěceným osobám**, při čemž 59,1 % neumožnila přístup **nikomu dalšímu** kromě sebe (uschovaný Seznam učitelů školy měl obsahovat i jména učitelů, aby mohl školní koordinátor případně identifikovat jednotlivé respondenty a rozpoznat případné chyby či zodpovědět dotazy). Polovina školních koordinátorů také uvedla, že dbala na to, aby tento formulář **později dohledala**.

Dvě školní koordinátorky zde uvedly podrobnosti ke své odpovědi. Jedna upřesnila, že Seznam učitelů školy měla uložený ve svém počítači, k němuž nemá nikdo jiný přístup, další pak, že jej uzamkla do skříně, aby se nedostal k nezasvěceným osobám. Nikdo neuvedl jinou odpověď, než byla v nabídce.

Co se týče **celkových odpovědí** školních koordinátorů na tuto otázku, školní koordinátoři nejčastěji uváděli, že dávali pozor na to, aby se k Seznamu učitelů školy nedostal nikdo další (34,5 %), a dále tu samou odpověď spolu se zřetelem, aby jej školní koordinátor později našel (24,5 %).

Tabulka č. 22 Kombinace odpovědí na ohledy při úschově Seznamu učitelů školy

	Abs.	%
aby se k němu nedostal nikdo další kromě mě	76	34,5
aby k němu neměly přístup nezasvěcené osoby	34	15,5
abych jej později našel/našla	28	12,7
Pouze jedna odpověď – celkem	138	62,7
aby se k němu nedostal nikdo další kromě mě – abych jej později našel/našla	54	24,5
aby k němu neměly přístup nezasvěcené osoby – abych jej později našel/našla	28	12,7
Dvě odpovědi – celkem	82	37,2

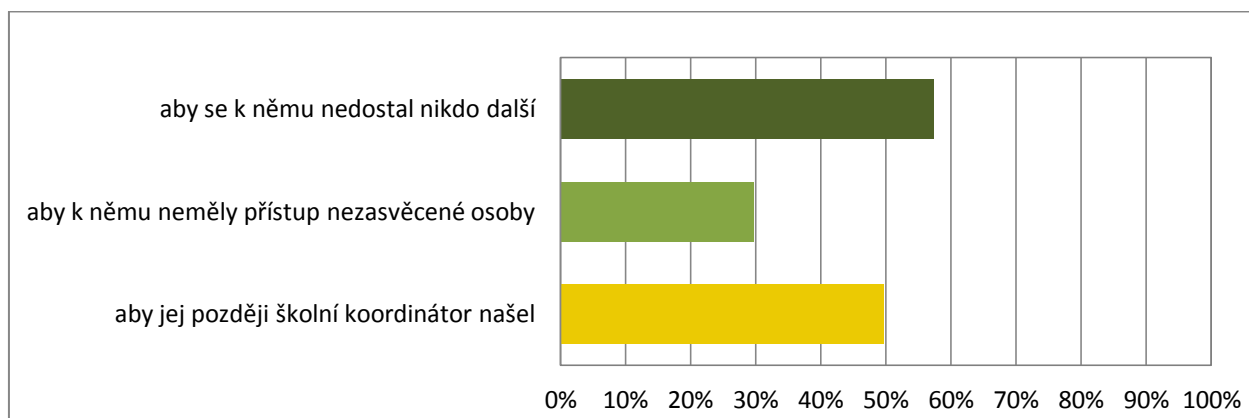
Formulář o účasti učitelů v šetření, se kterým školní koordinátoři taktéž pracovali, v některých případech již neobsahoval jména učitelů (40 %), přesto však bylo zapotřebí i s ním nakládat jako s důvěrným. Stejná otázka tedy byla položena i na úschovu tohoto dokumentu.

Tabulka č. 23 Na co dbali školní koordinátoři při úschově Formuláře o účasti učitelů

	Abs.	%
aby se k němu nedostal nikdo další kromě mě	126	57,3
aby k němu neměly přístup nezasvěcené osoby	65	29,5
abych jej později našel/našla	109	49,5
Celkem odpovědělo	220	100,0

Pozn.: možnost volby první či druhé odpovědi spolu se třetí

Graf č. 16 Na co dbali školní koordinátoři při úschově Formuláře o účasti učitelů

Pozn.: možnost volby první či druhé odpovědi spolu se třetí

Podobně jako u předešlé otázky mohli i zde respondenti označit více nabízených možností, pokud však označili 1. i 2. variantu odpovědi, byla jejich druhá odpověď při čištění smazána (pokud školní koordinátoři neumožnili přístup k Formuláři o účasti učitelů v šetření nikomu dalšímu, je zřejmé, že tím zároveň zajistili, aby se nedostal nezasvěceným osobám).

Jak je patrné, přístup školních koordinátorů k Seznamu učitelů školy a k Formuláři o účasti učitelů v šetření se prakticky nelišil. Celkem 86,8 % respondentů dbalo na to, aby se Formulář o účasti učitelů školy **nedostal k nezasvěceným osobám** a 57,3 % dokonce neumožnily přístup **nikomu dalšímu**. Téměř polovina školních koordinátorů také uvedla, že brala ohled na to, aby tento formulář **později dohledala**. Nikdo neuvedl jinou odpověď, než byla v nabídce.

Co se týče **celkových odpovědí** školních koordinátorů na tuto otázku, nejčastější odpovědí bylo, že dávali pozor na to, aby se k Formuláři o účasti učitelů školy nedostal nikdo další (32,7 %), dále ta samá odpověď společně s odpovědí, aby jej školní koordinátor později našel (24,5 %).

Tabulka č. 24 Kombinace odpovědí na ohledy při úschově Formuláře o účasti učitelů

	Abs.	%
aby se k němu nedostal nikdo další kromě mě	72	32,7
aby k němu neměly přístup nezasvěcené osoby	38	17,3
abych jej později našel/našla	28	12,7
Pouze jedna odpověď – celkem	138	62,7
aby se k němu nedostal nikdo další kromě mě – abych jej později našel/našla	54	24,5
aby k němu neměly přístup nezasvěcené osoby – abych jej později našel/našla	27	12,3
Dvě odpovědi – celkem	81	36,8

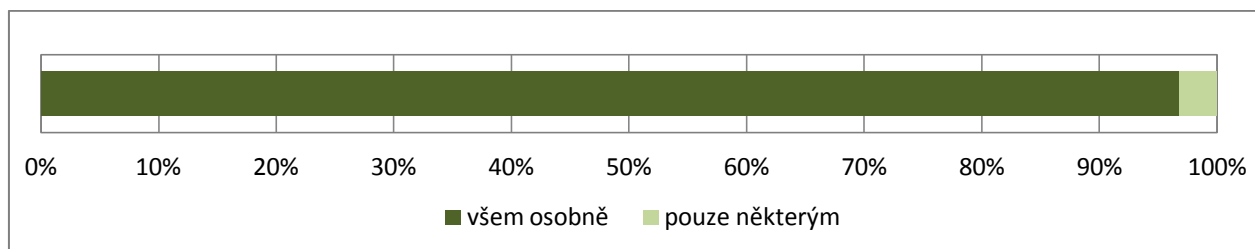
2.5 Ochrana důvěrnosti odpovědí respondentů

Kromě důvěrného zacházení s výše zmíněnými formuláři a rozhodnutí o anonymizování jmen učitelů bylo také důležité, aby školní koordinátoři zajistili spolehlivé předání průvodních dopisů a příp. dotazníků konkrétním respondentům. Každý respondent, který se šetření účastnil online, obdržel své heslo pro přihlášení k online dotazníku v zalepené obálce, která byla nadepsaná jeho jménem (nebo zástupným pořadovým číslem) a jeho identifikačním číslem. Zároveň ke každému papírovému dotazníku obdržel respondent i obálku, do které po vyplnění mohl dotazník vložit a zalepit ji – a takto předat zpět školnímu koordinátorovi, nebo obálku přímo odeslat národnímu centru. V závěrečném dotazníku byla školním koordinátorům položena otázka, zda obálky s průvodními dopisy a příp. dotazníky předali všem respondentům osobně. Jejich odpovědi jsou uvedeny v následující tabulce a grafu.

Tabulka č. 25 Osobní předání obálek či dotazníků respondentům

	Abs.	%
všem respondentům osobně	213	96,8
pouze některým	7	3,2
žádnému	–	–
Celkem	220	100,0

Graf č. 17 Osobní předání obálek či dotazníků respondentům

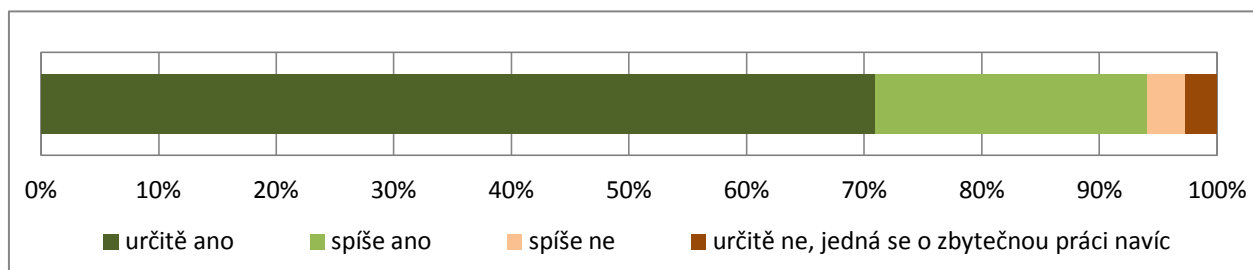
Jak je patrné, žádný školní koordinátor nevedl, že by všem učitelům předával obálky či dotazníky zprostředkovaně a naopak **naprostá většina** jich předala obálky **všem** respondentům **osobně** (96,8 %).

Jak již bylo zmíněno, z důvodu ochrany důvěrnosti odpovědí respondentů byly průvodní dopisy s přihlašovacími údaji k online dotazníku zalepené v obálkách. Školním koordinátorům pak byla položena otázka, **zda by doporučili na základě svých zkušeností tento postup opakovat** i v případných dalších vlnách tohoto šetření.

Tabulka č. 26 Doporučení, aby i v budoucnu byly přihlašovací údaje zalepené v obálkách

	Abs.	%
určitě ano	156	70,9
spíše ano	51	23,2
spíše ne	7	3,2
určitě ne, jedná se o zbytečnou práci navíc	6	2,7
Celkem	220	100,0

Graf č. 18 Doporučení, aby i v budoucnu byly přihlašovací údaje zalepené v obálkách

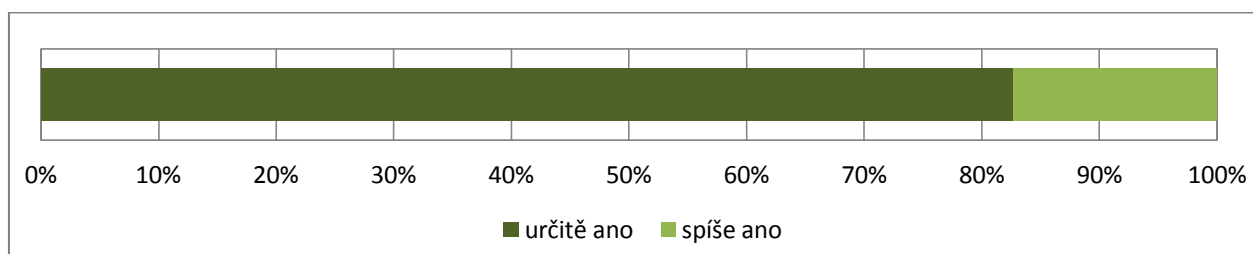
Naprostá většina školních koordinátorů je názoru, že toto opatření **mělo svůj význam a doporučili by jej** případně zopakovat (94,1 %), 70,9 % jej dokonce hodnotilo jako určité žádoucí.

Následně byla školním koordinátorům položena otázka na hodnocení kroků, které byly učiněny k ochraně důvěrnosti odpovědí respondentů. Tabulka a graf uvádějí, nakoľik považují školní koordinátoři kroky, které byly podniknuty k ochraně důvěrnosti odpovědí ředitele a učitelů jejich školy, za dostatečné.

Tabulka č. 27 Hodnocení dostatečnosti opatření k ochraně důvěrnosti odpovědí respondentů

	Abs.	%
určitě ano	182	82,7
spíše ano	38	17,3
spíše ne	–	–
určitě ne	–	–
Celkem	220	100,0

Graf č. 19 Hodnocení dostatečnosti opatření k ochraně důvěrnosti odpovědí respondentů

Ani jeden školní koordinátor nevěděl, že by učiněné kroky považoval za spíše či určité nedostatečné a naopak 82,7 % jich tato opatření považovalo za **určitě dostatečné**, zbylých 17,3 % pak za **spíše dostatečné**.

Kromě hodnocení, zda byly kroky podniknuté k ochraně důvěrnosti svěřených informací dostatečné, mohli školní koordinátoři uvést **doporučení, jak zvýšit pocit jistoty u respondentů, že s jejich osobními údaji a odpověďmi bude důvěrně zacházeno.**

Využilo toho šest školních koordinátorů, z čehož tři odpovědi se týkaly obav, **aby nebylo možné identifikovat školu či respondenty** v ní: „Dle názvu školy, roku narození učitele a jeho vyučovaných předmětů lze dobře dohledat jméno učitele. Toto nějak ošetřit.“; „I podle roku narození je možno zjistit, na menší škole, jak kdo odpovídal, byla by lepší větší anonymita (tato data nebudou nikde zveřejňována...)“; „Hlavní bude, zda se neobjeví konkrétní odpovědi učitelů, případně školy v médiích. Pokud ano, pak důvěra v případná další šetření (a deklarovanou anonymitu odpovědi) bude nulová.“ Tito školní koordinátoři byli znovu ujištěni, že nikde nebude zveřejněn seznam škol, které se do šetření zapojily, a že výsledky šetření budou zobecněny na příslušnou cílovou populaci v ČR. Také jim bylo zopakováno, že s citlivými údaji, jako je rok narození a vyučované předměty, bude korektně zacházeno a budou využity čistě pro potřeby analýzy jako třídící proměnné, nebo pro výpočet průměrných hodnot.

Další tři poznámky se týkaly některých **kroků při sběru dat**. Jedna školní koordinátorka by na obálku s průvodním dopisem pro ředitele školy dopsala jeho jméno – na obálce s dopisem pro ředitele bylo pouze identifikační číslo, na obálkách pro učitele byla navíc jejich jména či zástupná pořadová čísla (automaticky převzatá ze Seznamu učitelů školy). Další navrhnul/a, že by mohly být průvodní dopisy zasílány přímo jednotlivým respondentům (zde však je třeba vzít v potaz podstatně vyšší náklady na poštovné a vzhledem k tomu, že by dopisy z důvodu ochrany anonymity respondentů byly zřejmě i tak zasílány na adresu školy, neměl by tento krok příliš velké opodstatnění). Třetí z těchto školních koordinátorů uvedl názor, že by nemělo být povoleno z online dotazníku tisknout výstup, neboť by mohl být později vyžadován (tento vzkaz byl předán mezinárodnímu konsorciu).

2.6 Průběh sběru dat – potíže, pochyby, překážky

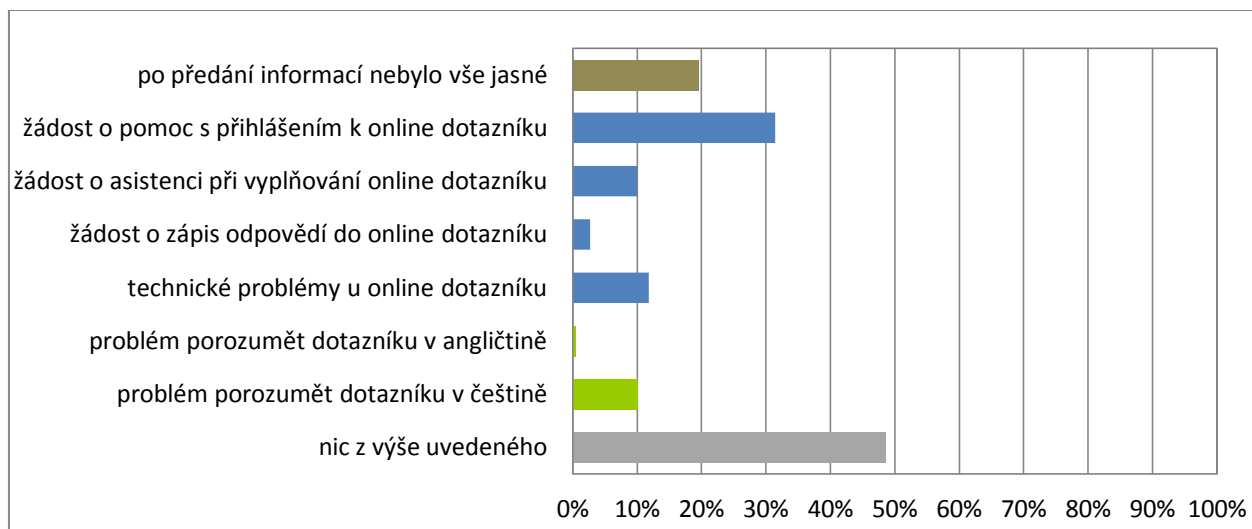
Další otázky v dotazníku se týkaly úskalí a překážek, které školní koordinátoři řešili, nebo se s nimi setkali. Nejprve jim byla položena otázka na konkrétní situace, se kterými se mohli setkat při jednání s respondenty.

Tabulka č. 28 Situace, se kterými se školní koordinátoři setkali při jednání s respondenty

	Abs.	%
po předání informací nebylo vše jasné	43	19,5
žádost o pomoc s přihlášením k online dotazníku	69	31,4
žádost o asistenci při vyplňování online dotazníku	22	10,0
žádost o zápis odpovědí do online dotazníku	6	2,7
technické problémy u online dotazníku	26	11,8
problém porozumět dotazníku v angličtině	1	0,5
problém porozumět dotazníku v češtině	22	10,0
nic z výše uvedeného	107	48,6
Celkem	220	100,0

Pozn.: možnost volby více situací

Graf č. 20 Situace, se kterými se školní koordinátoři setkali při jednání s respondenty

Pozn.: možnost volby více situací

Jak je patrné, **téměř polovina** školních koordinátorů nezaznamenala **žádné z uvedených dotazů či problémů** (48,6 %).

Ze 113 školních koordinátorů, kteří se s **některými uvedenými dotazy či problémy setkali**, jich 69 zaznamenalo žádost respondentů **o pomoc s přihlášením** k online dotazníku a 43 jich také uvedlo, že respondentům **nebylo po předání informací vše jasné**. Celkem 26 školních koordinátorů také s respondenty řešilo **technické problémy** během vyplňování online dotazníku, 22 jich zaznamenalo **žádost o asistenci** v průběhu vyplňování online dotazníku a shodně 22 také problémy **s porozuměním dotazníku v češtině**, např. některým pojmem. Problém **s porozuměním dotazníku v angličtině** zaznamenal jen jeden školní koordinátor.

Zajímavé je také zjištění, že šest školních koordinátorů uvedlo, že si některý z učitelů vyžádal, aby za něj **zapisovali odpovědi do online dotazníku**. To by mohlo být ze strany respondentů

vnímáno jako problematické z hlediska ochrany důvěrnosti jejich odpovědí (školní koordinátoři si pro učitele, kteří neovládají práci na počítači, mohli kdykoliv před či v průběhu sběru dat od národního centra vyžádat papírové dotazníky, v těchto případech toho však nevyužili). V následující tabulce vidíme kombinaci odpovědí těchto šesti školních koordinátorů (viz sloupce 1 – 6).

Tabulka č. 29 Kombinace odpovědí školních koordinátorů, kteří se ze strany respondentů setkali se žádostí o zápis odpovědí do online dotazníku

	1	2	3	4	5	6
po předání informací nebylo vše jasné					ano	
žádost o pomoc s přihlášením k online	ano	ano	ano	ano	ano	ano
žádost o asistenci při vyplňování online	ano	ano	ano	ano	ano	ano
žádost o zápis odpovědí do online	ano	ano	ano	ano	ano	ano
technické problémy u online dotazníku	ano					ano
problém porozumět dotazníku						
problém porozumět dotazníku v češtině						
nic z výše uvedeného						
Celkový počet zvolených odpovědí	4	3	3	3	4	4

Všech šest školních koordinátorů, kteří uvedli, že si některý z respondentů vyžádal, aby za něj školní koordinátor zapisoval odpovědi do online dotazníku, rovněž zadrželo, že zaznamenali žádost o pomoc při přihlašování k online dotazníku, jakož i o asistenci při vyplňování online dotazníku. Dva z nich se také setkali s technickými problémy při vyplňování online dotazníku. Nelze tedy vyloučit, že původním záměrem školních koordinátorů bylo pouze asistovat těmto učitelům při vyplňování dotazníků, nakonec však byli z nějakého důvodu požádáni též o pomoc s vyplněním (některých) jejich odpovědí.

Zajímavé je také zjištění, že školní koordinátoři, kteří na škole v době sběru dat **působili ve vedení školy**, zaznamenali méně problémů a dotazů, než školní koordinátoři, kteří ve vedení školy nepůsobili.

Tabulka č. 30 Situace, se kterými se setkali školní koordinátoři při jednání s respondenty – dle toho, zda působí ve vedení školy (v %)

	po předání informací nebylo vše jasné	žádost o pomoc s přihlášením k online dotazníku	žádost o asistenci při vyplňování online dotazníku	žádost o zápis odpovědí do online dotazníku	technické problémy u online dotazníku	problém porozumět dotazníku v angličtině	problém porozumět dotazníku v češtině	nic z výše uvedeného
ano	14,8	30,9	6,0	0,7	7,4	0,7	8,7	53,7
ne	29,6	32,4	18,3	7,0	21,1	—	12,7	38,0
Celkem	19,5	31,4	10,0	2,7	11,8	0,5	10,0	48,6

Pozn.: možnost volby více situací

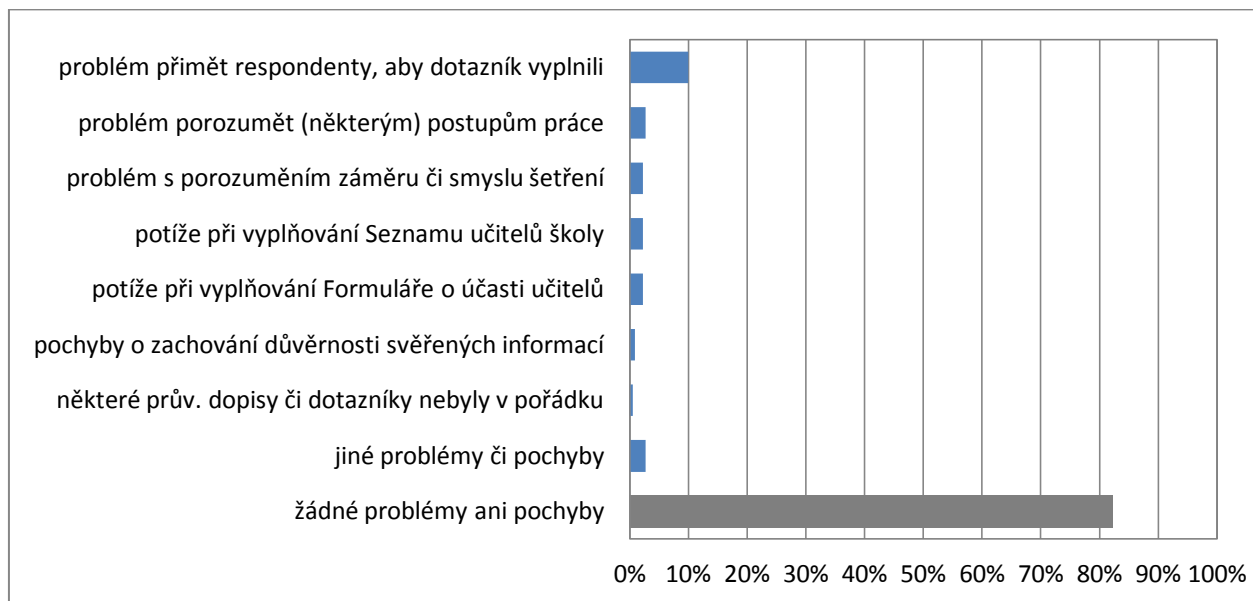
Kromě právě uvedených dotazů a problémů byli školní koordinátoři dotázáni i na **další pochyby a potíže**, se kterými se oni sami a/nebo respondenti školy setkali. Začneme problémy a potížemi **samotných školních koordinátorů**.

Tabulka č. 31 Pochyby a potíže, které řešili sami školní koordinátoři

	Abs.	%
žádné problémy ani pochyby	181	82,3
problém s porozuměním záměru či smyslu šetření	5	2,3
pochyby o zachování důvěrnosti svěřených informací	2	0,9
potíže při vyplňování Seznamu učitelů školy	5	2,3
potíže při vyplňování Formuláře o účasti učitelů v šetření	5	2,3
(některé) průvodní dopisy a/či dotazníky nebyly v pořádku	1	0,5
problém přimět respondenty, aby dotazník vyplnili	22	10,0
problém porozumět (některým) postupům práce	6	2,7
jiné problémy či pochyby	6	2,7
Celkem	220	100,0

Pozn.: možnost volby více možností

Graf č. 21 Pochyby a potíže, které řešili sami školní koordinátoři

Pozn.: možnost volby více možností

Jak je patrné, **celé 82,3 % školních koordinátorů žádné další pochyby či potíže nezaznamenaly**. Z uvedených problémů byl pak nejčastěji zmiňován problém přimět respondenty, aby dotazník vyplnili (10 %), ostatní možnosti již uvedlo méně než 3 % školních koordinátorů.

Školní koordinátor, který uvedl, že „některé zaslané průvodní dopisy a dotazníky nebyly v pořádku“ dále upřesnil, že se jednalo o chybu doručovací služby. Tomuto školnímu koordinátorovi pak bylo potřeba zaslat některé materiály k šetření znovu.

Podívejme se ještě, jaké problémy či pochyby uvedlo šest školních koordinátorů v možnosti „jiné problémy či pochyby“. Dva komentáře se týkaly **praktických problémů při sběru dat**. V jedné škole došlo k vzájemné záměně dvou identifikačních čísel učitelů, což bylo úspěšně napraveno. Další školní koordinátorka měla dle svých slov problémy přesvědčit učitele, že u nich musí být na Seznamu učitelů školy uveden předmět, který v současném školním roce vyučují nejvíce hodin, ačkoliv to třeba není předmět z jejich aprobace, a zároveň někteří její kolegové ztratili průvodní dopis, což bylo úspěšně řešeno s národním centrem. Jedna školní koordinátorka dále zmínila, že **časová náročnost dotazníku** snižovala motivaci respondentů školy jej vyplnit. Další uvedl, že **otázky v dotazníku byly těžko srozumitelné** (tento problém však již označil v předešlé otázce) a jiný, že některé nabízené odpovědi zcela **nevystihovaly odpověď**, jakou by respondenti rádi zadali. Jedna školní koordinátorka zde vyjádřila **pochyby, zda bylo třeba uvádět v dotazníku věk učitelů**.

Mezi školními koordinátory, na jejichž škole bylo **21 – 25 učitelů** vybraných pro účast v šetření (tedy nejvyšší počet ze sledovaných kategorií), bylo těch, kteří se setkali s **problémem přimět respondenty, aby dotazník vyplnili**, celá pětina oproti méně než 10 % v ostatních kategoriích

škol dle počtu učitelů zapojených do šetření. Ve školách s nejvyšším počtem zapojených učitelů byl také nejnižší podíl těch školních koordinátorů, kteří žádné další problémy ani pochyby neměli.

Tabulka č. 32 Pochyby a potíže, které řešili sami školní koordinátoři – dle počtu šetřených učitelů ve škole (v %)

	žádné problémy ani pochyby	problém s porozuměním záměru či smyslu šetření	pochyby o zachování důvěrnosti svěřených informací	potíže při vyplňování Seznamu učitelů školy	potíže při vyplňování Formuláře o účasti učitelů v šetření	(některé) průvodní dopisy a/či dotazníky nebyly v pořádku	problém přimět respondenty, aby dotazník vyplnili	problém porozumět (některým) postupům práce	jiné problémy či pochyby
do 10	84,6	—	1,5	3,1	1,5	—	6,2	—	3,1
11 – 15	84,8	1,5	—	3,0	1,5	—	6,1	3,0	1,5
16 – 20	84,4	3,1	—	—	3,1	—	9,4	3,1	3,1
21 – 25	75,4	5,3	1,8	1,8	3,5	1,8	19,3	5,3	3,5
Celkem	82,3	2,3	0,9	2,3	2,3	0,5	10,0	2,7	2,7

Pozn.: možnost volby více možností

Zároveň školní koordinátoři **působící ve vedení školy** častěji uvedli, že žádné další problémy ani pochyby neměli, a naopak výrazně menší podíl jich dle své výpovědi řešil problém přimět respondenty, aby dotazník vyplnili.

Tabulka č. 33 Pochyby a potíže, které řešili sami školní koordinátoři – dle toho, zda působí ve vedení školy (v %)

	žádné problémy ani pochyby	problém s porozuměním záměru či smyslu šetření	pochyby o zachování důvěrnosti svěřených informací	potíže při vyplňování Seznamu učitelů školy	potíže při vyplňování Formuláře o účasti učitelů v šetření	(některé) průvodní dopisy a/či dotazníky nebyly v pořádku	problém přimět respondenty, aby dotazník vyplnili	problém porozumět (některým) postupům práce	jiné problémy či pochyby
ano	87,9	1,3	—	0,7	2,0	—	6,0	2,7	2,0
ne	70,4	4,2	2,8	5,6	2,8	1,4	18,3	2,8	4,2
Celkem	82,3	2,3	0,9	2,3	2,3	0,5	10,0	2,7	2,7

Pozn.: možnost volby více pochyb a potíží

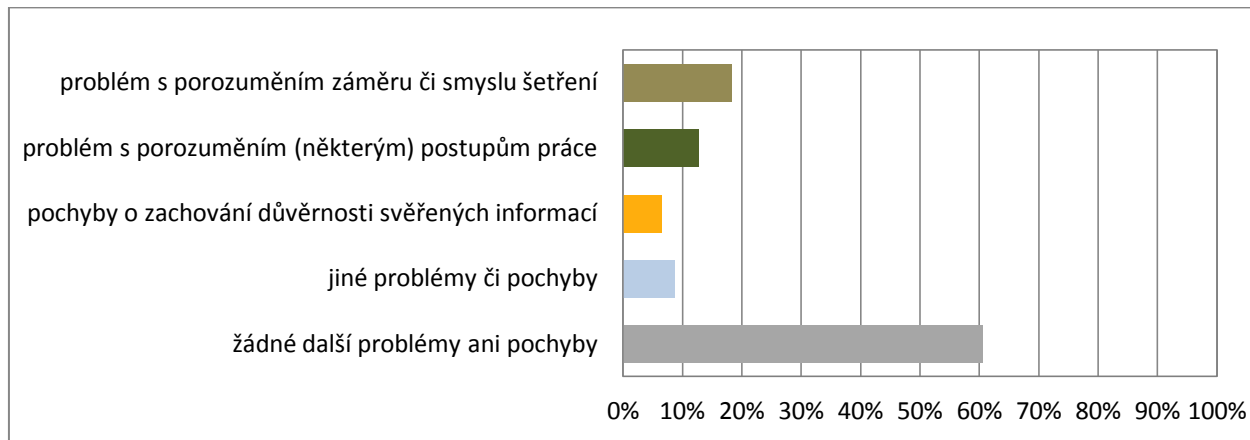
Následovala otázka na další pochyby a potíže, které školní koordinátoři zaznamenali u respondentů.

Tabulka č. 34 Další pochyby a potíže, které školní koordinátoři zaznamenali u respondentů

	Abs.	%
žádné další problémy ani pochyby	133	60,5
problém s porozuměním záměru či smyslu šetření	40	18,2
pochyby o zachování důvěrnosti svěřených informací	14	6,4
problém s porozuměním (některým) postupům práce	28	12,7
jiné problémy či pochyby	19	8,6
Celkem	220	100,0

Pozn.: možnost volby více pochyb a potíží

Graf č. 22 Další pochyby a potíže, které školní koordinátoři zaznamenali u respondentů

Pozn.: možnost volby více pochyb a potíží

Tři pětiny (60,5 %) školních koordinátorů uvedly, že u respondentů **žádné další pochyby ani potíže** nezaznamenaly, další zhruba pětina (18,2 %) označila **problém s porozuměním záměru či smyslu** šetření. Celkem na 12,7 % škol se dále vyskytly potíže při porozumění (některým) postupům práce a na 6,4 % škol pochyby o zachování důvěrnosti svěřených informací.

Celkem 8,6 % školních koordinátorů uvedlo, že u respondentů zaznamenalo (ještě) jiné problémy či pochyby. Začneme těmi praktickými: pět školních koordinátorů napsalo, že někteří učitelé po vyplnění dotazníku zapomněli kliknout na „dokončit“ a tím **dotazník uzavřít**; jedna školní koordinátorka se potýkala s případem, kdy respondent nahlásil, že dotazník **odeslal, ale ve výstupu z online monitoringu se tento dotazník jevil jako netknutý**. Čtyři školní koordinátoři uvedli, že někteří respondenti **ztratili obálku s přihlašovacími údaji** (byly jim opětně zaslány národním centrem), jeden si musel dodatečně vyžádat **papírové dotazníky v angličtině** (byly mu poskytnuty) a další napsal, že ve škole řešili **problém s přihlášením k online dotazníku** (již bylo zahrnuto v předchozí otázce).

Školní koordinátoři se dále vyjadřovali k dotazníkům: čtyři uvedli, že **některé otázky v dotazníku byly nejednoznačné** či že výjimečně museli respondentům poskytnout individuální konzultace k jejich vysvětlení (k tomu měli od národního centra k dispozici Slovník pojmů). Jeden respondent dále uvedl, že **se mu otázky nejevily jako vhodné** vzhledem k povaze práce učitele v české škole a také spolu s dalšími dvěma vnímal jako problematickou **časovou náročnost dotazníků**.

V odpovědích školních koordinátorů **působících ve vedení školy** a těch, kteří ve vedení školy nepůsobí, lze opět zaznamenat rozdíly. Mezi školními koordinátory působícími ve vedení školy byl zejména menší podíl těch, kteří uvedli, že s respondenty řešili problémy s porozuměním záměru či smyslu šetření a pochyby o zachování důvěrnosti svěřených informací.

Tabulka č. 35 Další pochyby a potíže, které školní koordinátoři zaznamenali u respondentů – dle toho, zda školní koordinátor působí ve vedení školy (v %)

	žádné další problémy ani pochyby	problém s porozuměním záměru či smyslu šetření	pochyby o zachování důvěrnosti svěřených informací	problém s porozuměním (některým) postupů práce	jiné problémy či pochyby
ano	65,1	14,1	4,7	13,4	7,4
ne	50,7	26,8	9,9	11,3	11,3
Celkem	60,5	18,2	6,4	12,7	8,6

Pozn.: možnost volby více pochyb a potíží

Školním koordinátorům byl dále poskytnut **prostor k tomu, aby mohli blíže rozvést, jaké další pochyby či potíže, které byly zmíněny v předchozích dvou otázkách, u sebe a u respondentů zaznamenali** (někteří zde v podstatě jen zopakovali to, co již vypsali do možnosti uvést „jiné problémy či pochyby“ u sebe či u respondentů).⁷

Celkem jedenáct školních koordinátorů se zde vyjádřilo **k dotazníku**. Osm jich uvedlo, že **bylo potřeba poskytovat konzultace** a vysvětlovat respondentům některé pojmy v dotazníku či smysl/důvod položených otázek. Jedna školní koordinátorka přitom přímo zmínila, že poskytovala konzultace v ředitelně a pomocí e-mailu, kdy využívala Slovník pojmů, který od národního centra obdržela. Dva také napsali, že některé otázky v dotazníku byly **obtížné na vyplnění**, jedna školní koordinátorka uvedla, že dotazník u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami dostatečně **nezohlednil situaci v ČR**, další v dotazníku **postrádal otázky týkající se postavení učitelů ve společnosti a srovnání finančního ohodnocení jejich práce** (v dotazníku jsou obsaženy) a jeden podotkl, že musel ve škole čelit stížnostem na **délku dotazníku a tedy časovou zátěž**.

Dalších osm reakcí se týkalo **praktických, snadno řešitelných problémů či dotazů při sběru dat**. Čtyři školní koordinátoři zde uvedli, že někteří respondenti **ztratili přihlašovací údaje, nebo je zapomněli** např. na chatě, jeden uvedl problém, že respondent dotazník **vyplnil, ale neklikl na „dokončit“**, tedy neuzavřel jej, další napsal, že **zapomněl uvést jednu učitelku** v Seznamu učitelů školy (bylo ještě před zahájením sběru dat zjištěno a opraveno), další dva napsali, že respondenti řešili, **v jaké podobě a kdy se k nim dostanou závěry**, a jeden zaznamenal „**drobné problémy při vyplňování dotazníku u paní učitelky v důchodovém věku**“. Nakonec pět školních koordinátorů uvedlo, že někteří respondenti měli **pochyby o využití výsledků šetření** v praxi či smysluplnosti tohoto projektu, dva zaznamenali **pochyby o věrohodnosti zachování anonymity** respondentů (v jednom případě bylo uvedeno, že „ochrana soukromí respondentů byla znovu zajištěna“) a jeden uvedl **problém s nemocným učitelem**, který nakonec dotazník nevyplnil.

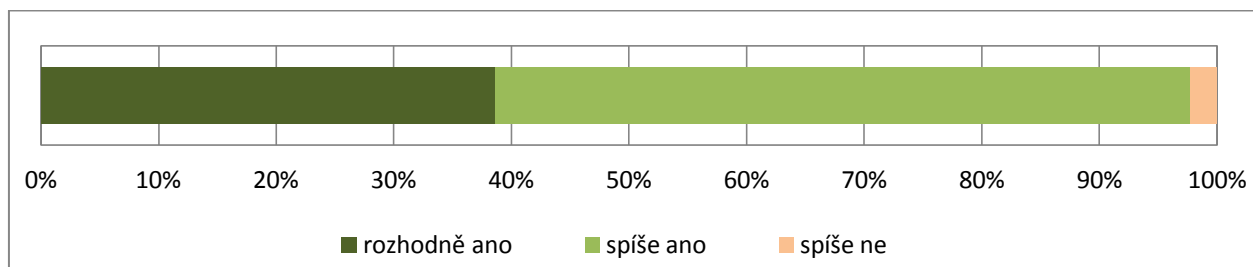
⁷ Jeden školní koordinátor mohl uvést více poznámek, tedy celkový součet podnětů nemusí být shodný s počtem školních koordinátorů, kteří se zde vyjadřovali.

Jak bylo výše uvedeno, někteří školní koordinátoři shledávali jako problematické přesvědčit respondenty, aby dotazník vyplnili. Kromě toho byli všichni školní koordinátoři také dotázáni, do jaké míry byli celkově respondenti po seznámení se s šetřením TALIS 2013 ochotní vyplnit dotazník.

Tabulka č. 36 Ochota respondentů vyplnit dotazník

	Abs.	%
rozhodně ano	85	38,6
spíše ano	130	59,1
spíše ne	5	2,3
rozhodně ne	–	–
Celkem	220	100,0

Graf č. 23 Ochota respondentů vyplnit dotazník

Ani jeden školní koordinátor neuvedl, že by učitelé rozhodně nebyli ochotní vyplnit dotazník. Pět školních koordinátorů dále uvedlo, že respondenti **spíše nebyli** ochotní vyplnit dotazník (2,3 %). Naopak téměř dvě pětiny (38,6 %) školních koordinátorů uvedly, že respondenti byli **rozhodně ochotní** vyplnit dotazník a další téměř tři pětiny (59,1 %) označily, že respondenti **spíše byli ochotní**.

Další otázka byla směřována na postup při motivaci respondentů, kteří s vyplňováním dotazníku otáleli.

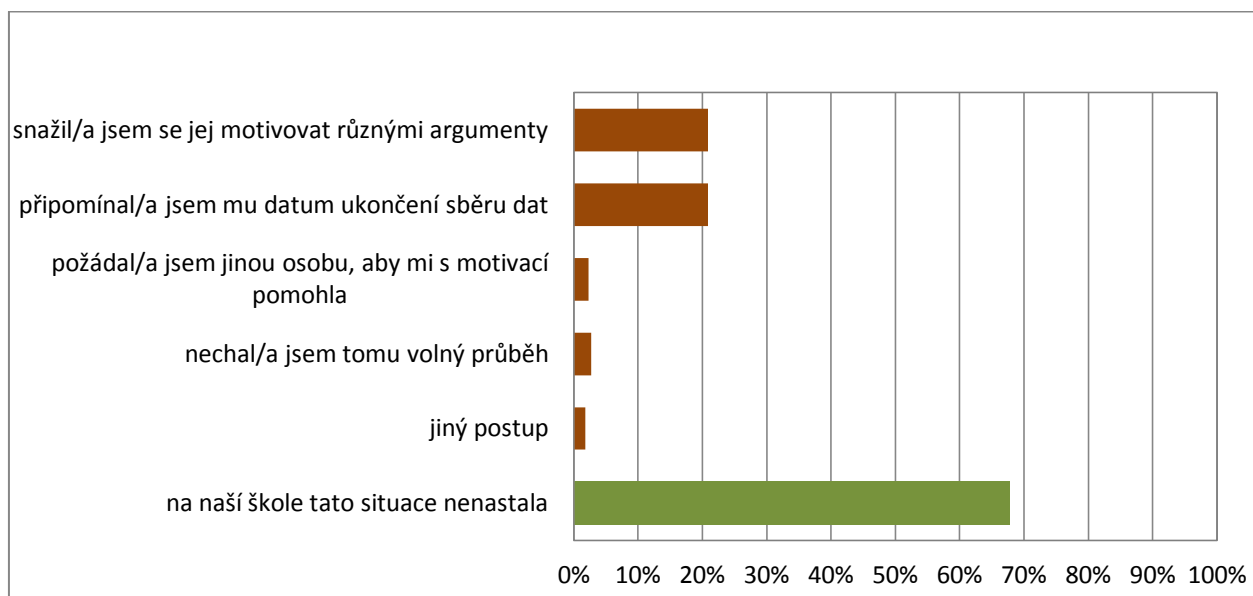

Tabulka č. 37 Postup školních koordinátorů v případě, že se respondenti zdráhali vyplnit dotazník

	Abs.	%
na naší škole tato situace nenastala	149	67,7
snažil/a jsem se jej motivovat různými argumenty	46	20,9
připomínal/a jsem mu datum ukončení sběru dat	46	20,9
požádal/a jsem jinou osobu, aby mi s motivací pomohla	5	2,3
nechal/a jsem tomu volný průběh	6	2,7
jiný postup	4	1,8
Celkem	220	100,0

Pozn.: možnost volby více postupů

Graf č. 24 Postup školních koordinátorů v případě, že se respondenti zdráhali vyplnit dotazník

Pozn.: možnost volby více postupů

S touto situací se setkala téměř třetina školních koordinátorů (32,3 %). Z těchto 71 školních koordinátorů jich pak 46 motivovalo respondenty **použitím argumentů** pro účast v šetření, shodně 46 školních koordinátorů takovým respondentům **připomínalo datum** ukončení sběru dat, pět jich požádalo o pomoc s motivací **jinou osobu** a šest tomu nechalo **volný průběh**.

Jiný než uvedený postup uvedli celkem čtyři školní koordinátoři. Jedna školní koordinátorka napsala, že respondenty jednoduše požádala o vyplnění a poté jim poděkovala za čas a úsilí, které projektu věnovali. Další tři školní koordinátoři uvedli, že šlo o nějaký druh nařízení: V jedné škole ředitel přikázal učitelům, aby dotazník vyplnili, v další školní koordinátorka zdůraznila, že

je sběr dat součástí inspekční činnosti, a ve třetí škole školní koordinátorka pouze uvedla, že se jednalo o „příkaz“.

Jedna školní koordinátorka také doplnila své předešlé odpovědi – a sice že opakovala respondentům důvody šetření a předala jim soupis argumentů, proč dotazníky vyplňovat (byly školním koordinátorům poskytnuty národním centrem).

Více než jednu odpověď označilo 14,5 % školních koordinátorů a nejčastější kombinací odpovědí bylo, že se školní koordinátor snažil respondenty přesvědčit různými argumenty a zároveň jim připomínal datum ukončení sběru dat (odpovědělo tak 20 školních koordinátorů). Tři dále uvedli, že respondentům připomínali datum ukončení sběru dat v kombinaci s odpovědí, že tomu ponechali volný průběh (je možné, že u každého respondenta postupovali jiným způsobem). Ostatní odpovědi si již získaly méně než 1% zastoupení.

Tabulka č. 38 Kombinace odpovědí na postup školních koordinátorů při neochotě respondentů vyplnit dotazník

	Abs.	%
na naší škole tato situace nenastala	149	67,7
snažil/a jsem se jej motivovat různými argumenty	20	9,1
připomínal/a jsem mu datum ukončení sběru dat	16	7,3
Pouze jedna odpověď – celkem	188	85,5
snažil/a jsem se jej motivovat různými argumenty – připomínal/a jsem mu datum ukončení sběru dat	20	9,1
připomínal/a jsem mu datum ukončení sběru dat – nechal/a jsem tomu volný průběh	3	1,4
Dvě odpovědi – celkem	28	12,9

Podíváme-li se na odpovědi školních koordinátorů v dělení dle počtu učitelů, kteří měli na dané škole dotazník za úkol vyplnit, zjistíme, že **nejčastější problémy měly školy s nejvyšším počtem respondentů** (tedy s 21 až 25 učiteli zapojenými do šetření) – téměř na polovině z nich se některý z respondentů zdráhal dotazník vyplnit a ve výsledku toho pak tito školní koordinátoři naopak ve větší míře než školní koordinátoři působící na školách s méně respondenty motivovali respondenty zejména různými argumenty a připomínáním termínu ukončení sběru dat.

Tabulka č. 39 Postup školních koordinátorů při neochotě respondentů vyplnit dotazník – dle počtu šetřených učitelů ve škole (v %)

	na naší škole tato situace nenastala	snažil/a jsem se jej motivovat různými argumenty	připomínal/a jsem mu datum ukončení sběru dat	požádal/a jsem jinou osobu, aby mi s motivací pomohla	nechal/a jsem tomu volný průběh	jiný postup
do 10	69,2	15,4	23,1	1,5	4,6	1,5
11 – 15	72,7	21,2	13,6	1,5	—	1,5
16 – 20	81,2	9,4	12,5	3,1	—	—
21 – 25	52,6	33,3	31,6	3,5	5,3	3,5
Celkem	67,7	20,9	20,9	2,3	2,7	1,8

Pozn.: možnost volby více postupů

Výraznější rozdíly najdeme opět i mezi odpověďmi školních koordinátorů, kteří působí ve vedení školy, a těch, co ve vedení nepůsobí. S otálejícími respondenty se musela potýkat cca **polovina školních koordinátorů nepůsobících ve vedení školy** oproti čtvrtině těch, kteří ve vedení školy působí.

Tabulka č. 40 Postup školních koordinátorů při neochotě respondentů vyplnit dotazník – dle toho, zda školní koordinátor působí ve vedení školy (v %)

	na naší škole tato situace nenastala	snažil/a jsem se jej motivovat různými argumenty	připomínal/a jsem mu datum ukončení sběru dat	požádal/a jsem jinou osobu, aby mi s motivací pomohla	nechal/a jsem tomu volný průběh	jiný postup
ano	75,2	15,4	15,4	—	2,0	1,3
ne	52,1	32,4	32,4	7,0	4,2	2,8
Celkem	67,7	20,9	20,9	2,3	2,7	1,8

Pozn.: možnost volby více postupů

V souladu s tím pak školní koordinátoři nepůsobící ve vedení školy častěji uvedli odpověď, že se snažili zdráhající se respondenty motivovat různými argumenty, připomínali jim datum ukončení sběru dat a také, že požádali jinou osobu, aby jim s motivací pomohla.

Lze také poznamenat, že **podíl gymnázií**, ve kterých se někdo zdráhal dotazník vyplnit, byl **o něco vyšší než podíl základních škol** s takovými respondenty.

Tabulka č. 41 Postup školních koordinátorů při neochotě respondentů vyplnit dotazník – dle druhu školy (v %)

	na naší škole tato situace nenastala	snažil/a jsem se jej motivovat různými argumenty	připomínal/a jsem mu datum ukončení sběru dat	požádal/a jsem jinou osobu, aby mi s motivací pomohla	nechal/a jsem tomu volný průběh	jiný postup
ZŠ	70,8	18,0	20,2	0,6	3,4	1,1
G	56,4	33,3	23,1	7,7	—	5,1
ZŠ a G	33,3	33,3	33,3	33,3	—	—
Celkem	67,7	20,9	20,9	2,3	2,7	1,8

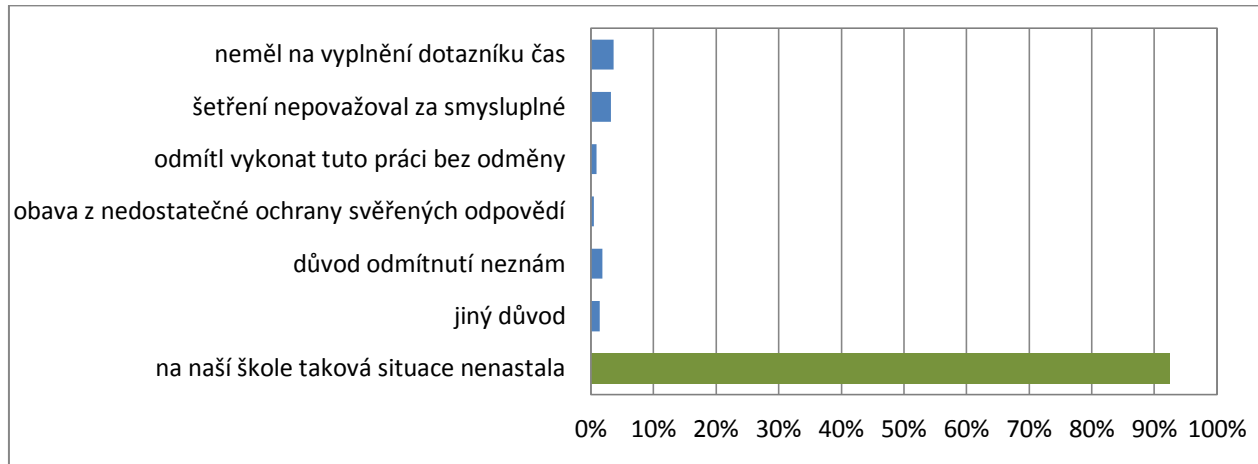
Pozn.: možnost volby více postupů; počet ZŠ a G = 3

Přes veškerou snahu se všem školním koordinátorům nepodařilo všechny vybrané respondenty k účasti v šetření přesvědčit (jak je z následující tabulky patrné, uvedlo tak 7,7 % školních koordinátorů). V dotazníku byli pak tázáni, z jakého důvodu se někteří respondenti odmítli sběru dat pro TALIS 2013 zúčastnit.

Tabulka č. 42 Důvody pro odmítnutí vyplnit dotazník zaznamenané školními koordinátory

	Abs.	%
na naší škole taková situace nenastala	203	92,3
neměl na vyplnění dotazníku čas	8	3,6
šetření nepovažoval za smysluplné	7	3,2
odmítl vykonat tuto práci bez odměny	2	0,9
měl obavu z nedostatečné ochrany svěřených odpovědí	1	0,5
důvod odmítnutí neznám	4	1,8
jiný důvod	3	1,4
Celkem	220	100,0

Pozn.: možnost volby více důvodů

Graf č. 25 Důvody pro odmítnutí vyplnit dotazník zaznamenané školními koordinátory

Pozn.: možnost volby více důvodů

Školních koordinátorů, kterým se nepodařilo všechny respondenty k účasti v šetření přesvědčit, bylo celkem 17. Z nich čtyři uvedli, že důvod odmítnutí účasti neznají, osm jich označilo, že na vyplnění dotazníku neměl tento respondent či respondenti dostatek času, sedm školních koordinátorů uvedlo, že takový respondent nepovažoval šetření za smysluplné, a dva další, že respondent odmítl vykonat tuto práci bez odměny. Jeden školní koordinátor zaznamenal, že důvodem byla obava z nedostatečné ochrany svěřených informací a tři školní koordinátoři uvedli jiný důvod: Jeden napsal, že důvodem byl „prostý nezájem“, druhý, že důvodem byla výuka jen na částečný úvazek (bez bližšího upřesnění), a třetí, že odmítající respondent považoval „za ztrátu času takovýto dotazník vyplňovat, neboť výsledky šetření se k němu prý stejně nikdy nedostanou“.

Co se **kombinací více odpovědí** týče, čtyři školní koordinátoři označili, že respondenti, kteří se šetření odmítli zúčastnit, jej nepovažovali za smysluplné a zároveň neměli na vyplnění dotazníku čas. Jeden školní koordinátor také odpověděl zaškrtnutím pěti důvodů (tito respondenti na jeho škole buď neměli na vyplnění dotazníku čas a/nebo nepovažovali šetření za smysluplné, příp. odmítli vykonat tuto práci bez odměny, měli k tomu jiný důvod, nebo mu důvod neúčasti některého z nich není známý). Ostatní odpověděli zatržením jedné varianty odpovědi.

Podíváme-li se na **členění odpovědí dle velikosti sídla školy**, najdeme rozdíl zejména v podílu respondentů, kteří uvedli, že tato situace na škole nenastala. Jak je zřejmé, školní koordinátoři na školách ve velkých obcích (s velkým počtem obyvatel) se s odmítnutím některého z respondentů účastnit se šetření setkali častěji než ti ze škol v menších či malých obcích.

Tabulka č. 43 Důvody pro odmítnutí vyplnit dotazník zaznamenané školními koordinátory – dle velikosti obce (v %)

	na naší škole taková situace nenastala	neměl na vyplnění dotazníku čas	šetření nepovažoval za smysluplné	odmítl vykonat tuto práci bez odměny	měl obavu z nedostatečné ochrany svěřených odpovědí	důvod odmítnutí neznám	jiný důvod
do 5 tis.	98,6	—	—	—	1,4	—	—
5 – 10 tis.	92,3	3,8	7,7	—	—	—	—
10 – 20 tis.	96,3	—	—	—	—	—	3,7
20 – 50 tis.	89,7	6,9	3,4	—	—	3,4	—
nad 50 tis.	85,1	7,5	6,0	3,0	—	4,5	3,0
Celkem	92,3	3,6	3,2	0,9	0,5	1,8	1,4

Pozn.: možnost volby více důvodů

Stejně tak lze konstatovat, že ve školách s vysokým počtem učitelů zapojených do sběru dat (tj. 21 – 25 učitelů) narazili školní koordinátoři na odmítnutí některého z respondentů častěji než zejména ve školách s maximálně 10 zapojenými učiteli.

Tabulka č. 44 Důvody pro odmítnutí vyplnit dotazník zaznamenané školními koordinátory – dle počtu šetřených učitelů ve škole (v %)

	na naší škole taková situace nenastala	neměl na vyplnění dotazníku čas	šetření nepovažoval za smysluplné	odmítl vykonat tuto práci bez odměny	měl obavu z nedostatečné ochrany svěřených odpovědí	důvod odmítnutí neznám	jiný důvod
do 10	98,5	1,5	1,5	—	—	—	—
11 – 15	92,4	3,0	1,5	—	1,5	1,5	1,5
16 – 20	93,8	6,2	6,2	—	—	—	—
21 – 25	84,2	5,3	5,3	3,5	—	5,3	3,5
Celkem	92,3	3,6	3,2	0,9	0,5	1,8	1,4

Pozn.: možnost volby více důvodů

S odmítnutím účasti ze strany některého z respondentů se také častěji setkávala víceletá gymnázia než základní školy (a v největší míře pak školy, které poskytovaly výuku v obou těchto vzdělávacích programech – ty však byly jen tři).

Tabulka č. 45 Důvody pro odmítnutí vyplnit dotazník zaznamenané školními koordinátory – dle druhu školy (v %)

	na naší škole taková situace nenastala	neměl na vyplnění dotazníku čas	šetření nepovažoval za smysluplné	odmítl vykonat tuto práci bez odměny	měl obavu z nedostatečné ochrany svěřených odpovědí	důvod odmítnutí neznám	jiný důvod
ZŠ	94,4	2,8	3,4	—	0,6	1,1	—
G	84,6	7,7	2,6	5,1	—	5,1	5,1
ZŠ a G	66,7	—	—	—	—	—	33,3
Celkem	92,3	3,6	3,2	0,9	0,5	1,8	1,4

Pozn.: možnost volby více důvodů; počet ZŠ a G = 3 školy

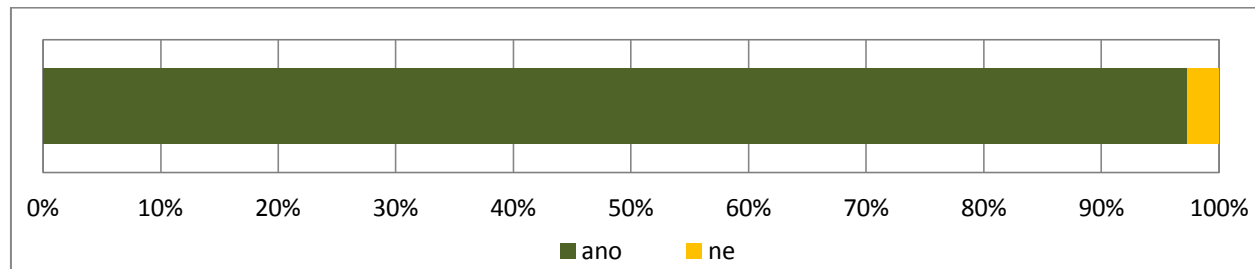
2.7 Celkové hodnocení od školních koordinátorů

Na závěr bylo školním koordinátorům položeno několik otázek, kterými mohli celkově zhodnotit průběh sběru dat. První otázka se týkala načasování doby sběru dat.

Tabulka č. 46 Byl pro školu hlavní sběr dat dobře načasovaný?

	Abs.	%
ano	214	97,3
ne	6	2,7
Celkem	220	100,0

Graf č. 26 Byl pro školu hlavní sběr dat dobře načasovaný?

Jak je patrné, období sběru dat od 4. 3. do 5. 5. 2013 **vyhovovalo naprosté většině škol (97,3 %)** a jen šest školních koordinátorů (2,7 %) by doporučilo jiné období. Dva navrhovali pozimní

termín (říjen až listopad), jeden říjen až listopad nebo únor až březen, jedna školní koordinátorka by uvítala březen (protažení sběru dat do konce dubna škole zřejmě nevyhovovalo, nicméně si mohli ve škole sběr dat naplánovat pouze na březen) a další uvedla duben až květen (zřejmě tedy škole naopak nevyhovoval březen). Jedna školní koordinátorka pouze uvedla požadavek, aby sběr dat nezasahoval do přijímacího řízení a maturit.

V souladu s tímto posledním požadavkem pak načasování sběru dat **vyhovovalo více základním školám** než gymnáziím, která byla zaneprázdněna přípravou maturitních a přijímacích zkoušek.

Tabulka č. 47 Vhodnost načasování sběru dat – dle druhu školy (v %)

	ano	ne	Celkem
ZŠ	99,4	0,6	100,0
G	87,2	12,8	100,0
ZŠ a G	100,0	—	100,0
Celkem	97,3	2,7	100,0

Pozn.: počet ZŠ a G = 3 školy

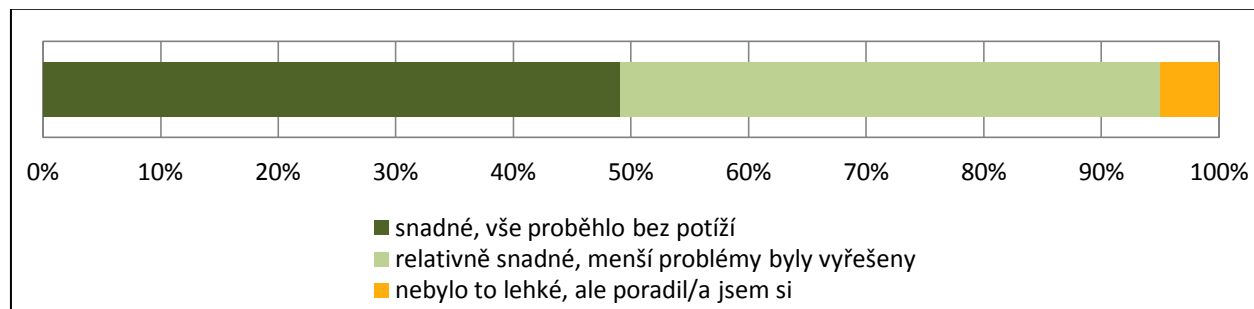
Z tabulky je též zřejmé, že všichni tři školní koordinátoři působící ve školách, které poskytovaly výuku v obou programech, hodnotili načasování jako vyhovující.

Dále byli školní koordinátoři dotázáni, nakolik bylo pro ně obtížné zajistit sběr dat.

Tabulka č. 48 Do jaké míry bylo pro školní koordinátory obtížné zajistit sběr dat?

	Abs.	%
snadné, vše proběhlo bez potíží	108	49,1
relativně snadné, menší problémy byly vyřešeny	101	45,9
nebylo to lehké, ale poradil/a jsem si	11	5,0
zvládl/a jsme to, ale musel/a jsme se potýkat se závažnými problémy	—	—
kvůli závažným problémům nebyla vyplněna ani polovina dotazníků	—	—
Celkem	220	100,0

Graf č. 27 Do jaké míry bylo pro školní koordinátory obtížné zajistit sběr dat?

Téměř polovina školních koordinátorů označila, že sběr dat byl pro ně **snadný** a vše proběhlo bez potíží (49,1 %) a dalších 45,9 %, že byl **relativně snadný**, menší problémy byly vyřešeny. Zbývajících 5 % pak odpovědělo, že to nebylo lehké, ale poradili si.

Jak již bylo uvedeno, všem školám se podařilo, aby dotazník vyplnil alespoň ředitel školy a polovina vybraných učitelů, tedy poslední odpověď (tj. že kvůli závažným problémům nebyla vyplněna ani polovina dotazníků) nikdo nezvolil. Stejně tak žádný ze školních koordinátorů nevedl jako odpověď „zvládl/a jsem to, ale musela jsem se potýkat se závažnými problémy“.

Jak ukazuje následující tabulka, odpověď, že zajistit sběr dat na škole nebylo lehké, ale poradili si, uváděli častěji školní koordinátoři působící ve školách ve **městech s více než 50 tisíci obyvateli**.

Tabulka č. 49 Obtížnost zajistit sběr dat ve škole – dle velikosti obce (v %)

	snadné, vše proběhlo bez potíží	relativně snadné, menší problémy byly vyřešeny	nebylo to lehké, ale poradil/a jsem si	Celkem
do 5 tis.	49,3	49,3	1,4	100,0
5 – 10 tis.	46,2	53,8	—	100,0
10 – 20 tis.	55,6	44,4	—	100,0
20 – 50 tis.	51,7	44,8	3,4	100,0
nad 50 tis.	46,3	40,3	13,4	100,0
Celkem	49,1	45,9	5,0	100,0

Podíl této odpovědi zároveň mírně stoupá spolu se **zvyšujícím se počtem učitelů**, kteří na škole vyplňovali dotazníky.

Tabulka č. 50 Obtížnost zajistit sběr dat na škole – dle počtu šetřených učitelů ve škole (v %)

	snadné, vše proběhlo bez potíží	relativně snadné, menší problémy byly vyřešeny	nebylo to lehké, ale poradil/a jsem si	Celkem
10 učitelů	49,2	47,7	3,1	100,0
11 – 15 učitelů	53,0	42,4	4,5	100,0
16 – 20 učitelů	53,1	40,6	6,2	100,0
21 – 25 učitelů	42,1	50,9	7,0	100,0
Celkem	49,1	45,9	5,0	100,0

Podíl odpovědi, že zajistit sběr dat na škole nebylo lehké, ale školní koordinátor si poradil, je také **o něco vyšší u gymnázií** než u základních škol (nebudeme-li brát v úvahu tři školy, které

poskytují oba tyto programy). Naopak polovina školních koordinátorů působících na základních školách uvedla, že tento úkol byl snadný, vše proběhlo bez potíží.

Tabulka č. 51 Obtížnost zajistit sběr dat na škole – dle druhu školy (v %)

	snadné, vše proběhlo bez potíží	relativně snadné, menší problémy byly vyřešeny	nebylo to lehké, ale poradil/a jsem si	Celkem
ZŠ	51,1	45,5	3,4	100,0
G	41,0	48,7	10,3	100,0
ZŠ a G	33,3	33,3	33,3	100,0
Celkem	49,1	45,9	5,0	100,0

Pozn.: počet ZŠ a G = 3 školy

Že sběr dat byl snadný a bez potíží uvedlo také 53,7 % školních koordinátorů působících ve vedení školy oproti 39,4 % těch, kteří ve vedení školy nepůsobí.

Tabulka č. 52 Obtížnost zajistit sběr dat na škole – dle toho, zda školní koordinátor působí ve vedení školy (v %)

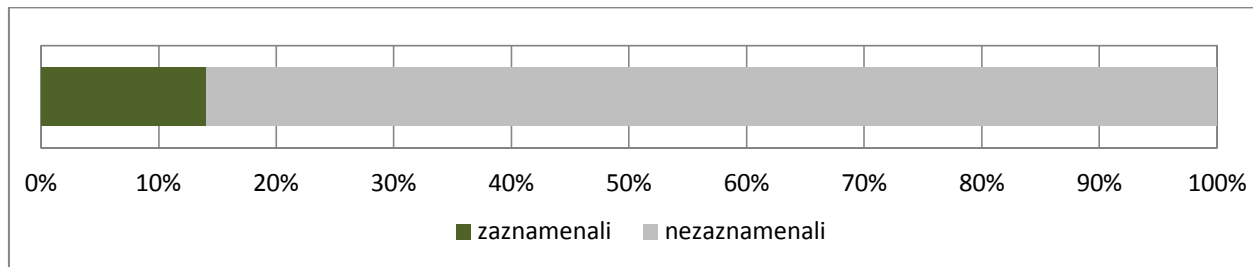
	snadné, vše proběhlo bez potíží	relativně snadné, menší problémy byly vyřešeny	nebylo to lehké, ale poradil/a jsem si	Celkem
ano	53,7	43,0	3,4	100,0
ne	39,4	52,1	8,5	100,0
Celkem	49,1	45,9	5,0	100,0

Školní koordinátoři byli též dotázáni na pozitivní a negativní reakce na šetření TALIS 2013, které od respondentů ve své škole zaznamenali (včetně případných svých reakcí). Začneme těmi pozitivními.

Tabulka č. 53 Zaznamenali školní koordinátoři nějaké pozitivní reakce?

	Abs.	%
ne	189	85,9
ano – uveďte jaké	31	14,1
Celkem	220	100,0

Graf č. 28 Zaznamenali školní koordinátoři nějaké pozitivní reakce?

Pozitivní reakce ve své škole zaznamenalo 31 školních koordinátorů, tedy 14,1 %. Níže je uvedena analýza jejich odpovědí dle jejich tematického obsahu⁸.

Čtyři školní koordinátoři uvedli, že respondenty na škole **potěšil zájem o opomíjené téma ve školství**, o mimoškolní přípravu a vůbec o názory učitelů.

Jeden školní koordinátor dále **pochválil dotazníky**, že jsou dobře zpracované, jednoduché, jasně zadané, bezproblémové. Další tři uvedli, že respondenti považovali **otázky v dotazníku za zajímavé** a/nebo že se zajímali o výstupy z šetření a jeden, že pozitivní byla **víra v jejich přínos**.

Čtyři školní koordinátoři také napsali, že šetření působilo na respondenty jako **zpětná vazba ke své práci**, možnost zamyslet se nad ní či obecně nad smyslem pedagogické práce či srovnat svou práci na současné škole s předchozím působištěm.

Jeden školní koordinátor vnímal jako pozitivní **zájem o výsledky předchozí vlny šetření TALIS**, tj. TALIS 2008.

Dva školní koordinátoři zaznamenali pozitivní reakci na skutečnost, že se jedná o **mezinárodní šetření** a tudíž povede k mezinárodnímu srovnání.

Dva školní koordinátoři uvedli, že se jednalo o jejich **první zkušenost** s mezinárodním šetřením zaměřeným na učitelskou problematiku, což bylo zajímavé, resp. že se jednalo o novou a zajímavou zkušenost.

Další čtyři reakce se týkaly **spokojenosti s průběhem šetření**. Jeden školní koordinátor pochválil dobrou spolupráci s národním centrem, dalšího těšilo, že „všichni byli ochotni spolupracovat“, jeden zde zmínil „radost po dokončení dotazníku“ a poslední uvedl, že „průběh sběru dat proběhl bez jakýchkoli obtíží, nepředstavoval významné časové zatížení – ani pro koordinátora – a nebylo tudíž potřeba kolegy výrazněji přesvědčovat“.

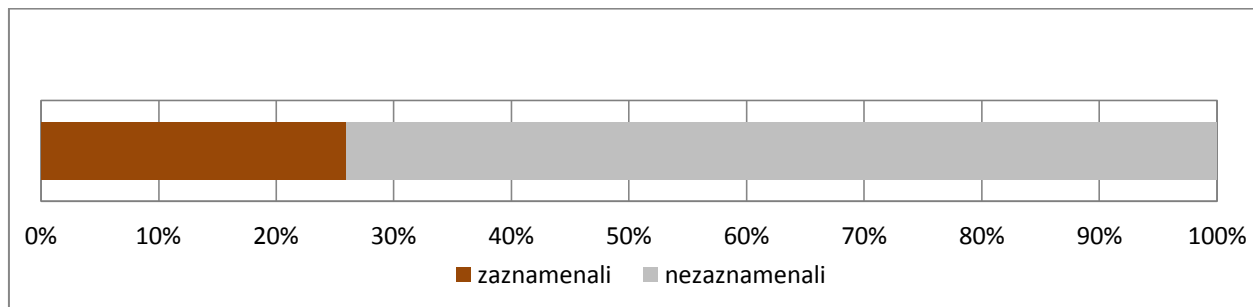
Další otázka se naopak týkala negativních reakcí, se kterými se školní koordinátoři mohli setkat.

⁸ Jeden školní koordinátor mohl uvést více poznámek, tedy celkový součet podnětů nemusí být shodný s počtem školních koordinátorů, kteří se zde vyjadřovali.

Tabulka č. 54 Zaznamenali školní koordinátoři nějaké negativní reakce?

	Abs.	%
ne	163	74,1
ano – uveďte je:	57	25,9
Celkem	220	100,0

Graf č. 29 Zaznamenali školní koordinátoři nějaké negativní reakce?

Negativní reakce k šetření TALIS 2013 zaznamenalo 57 školních koordinátorů, tedy více než čtvrtina (25,9 % oproti 14,1 % škol, na kterých byly zaznamenány pozitivní reakce). Níže je uvedena analýza jejich odpovědí dle jejich tematického obsahu⁹.

Celkem 16 školních koordinátorů uvedlo **připomínky k dotazníkům**. Čtrnáct si jich stěžovalo na složité, obtížně srozumitelné či nejednoznačné otázky (ve dvou případech s upřesněním, že se jednalo zejména o problémy při přepočtu vyučovacích a skutečných hodin, který učitelé nepovažovali za vhodný, ale o kterém bylo na mezinárodní úrovni rozhodnuto), jeden respondent uvedl příliš rozsáhlé zadání otázek a další složitost některých pojmů.

Deset školních koordinátorů zaznamenalo připomínky **k časové náročnosti dotazníků**, nad kterými učitelé ztratili i více času, než bylo předpokládáno, nebo obecně na dlouhé dotazníky, zahlcování administrativou, pracovní vytíženost a **přidávání práce navíc**.

Jedenáct školních koordinátorů dále uvedlo, že zaznamenali **pochyby o smyslu šetření TALIS 2013** (a příp. i jemu podobných), jeho významu a přínosu pro učitele, zda se výsledky odrazí v praxi a přinesou nějakou změnu. Další jeden uvedl, že „vzhledem k mezinárodnímu zaměření byly formulace některých otázek takové, že vzbuzovaly u respondentů pochyby o smysluplnosti celého šetření.“

Dva školní koordinátoři uvedli obavu, **zda bude zachována anonymita šetření**, resp. obavu z možných následků za „upřímé odpovědi“ (školní koordinátorka doufá, že se jí tyto obavy respondentů podařilo rozmluvit).

⁹ Jeden školní koordinátor mohl uvést více poznámek, tedy celkový součet podnětů nemusí být shodný s počtem školních koordinátorů, kteří se zde vyjadřovali.

Jeden školní koordinátor napsal, že učitele zajímalo „**proč to mají dělat a co za to dostanou**“, další uvedl **necht' učitelů školy dotazník vyplňovat** a jiný, že někteří respondenti **neměli zájem ani se dozvědět, co se v dotazníku zjišťuje**.

Jak je z následující tabulky zřejmé, spolu se zvyšujícím se počtem učitelů, kteří byli pro účast v šetření na školách vybráni, se zvyšuje podíl školních koordinátorů, kteří zaznamenali nějakou negativní reakci.

Tabulka č. 55 Zaznamenání negativní reakce – dle počtu šetřených učitelů ve škole (v %)

	nezaznamenali	zaznamenali	Celkem
do 10 učitelů	86,2	13,8	100,0
11 – 15 učitelů	78,8	21,2	100,0
16 – 20 učitelů	68,8	31,2	100,0
21 – 25 učitelů	57,9	42,1	100,0
Celkem	74,1	25,9	100,0

Negativní reakce také zaznamenal významně vyšší podíl školních koordinátorů, kteří **nepůsobí ve vedení školy** (35,2 %), než školních koordinátorů, kteří ve vedení školy působí (21,5 %):

Tabulka č. 56 Zaznamenání negativní reakce – dle toho, zda školní koordinátor působí ve vedení školy (v %)

	nezaznamenali	zaznamenali	Celkem
ano	78,5	21,5	100,0
ne	64,8	35,2	100,0
Celkem	74,1	25,9	100,0

Na závěr mohli školní koordinátoři vyjádřit jakékoliv další poznámky či podněty, ke kterým v dotazníku dosud nedostali prostor.

Celkem se vyjádřilo 41 školních koordinátorů. Níže je uvedena analýza odpovědí dle jejich tematického obsahu¹⁰.

Celkem 23 školních koordinátorů využilo poslední otázku k **poděkování národnímu centru** za dobrou či příjemnou spolupráci, resp. výborně připravené šetření či k vyjádření, že šetření probíhalo „na vysoce profesionální úrovni“, že bylo dobře předem naplánované a zajištěné, k poděkování za pravidelnou informovanost, přehlednost, srozumitelnost, rychlou a vstřícnou komunikaci, připomínání termínů apod. Jeden školní koordinátor poznamenal, že „podobná šetření nám nevaří, pokud jsou dobře připravená“.

¹⁰ Jeden školní koordinátor mohl uvést více poznámek, tedy celkový součet podnětů nemusí být shodný s počtem školních koordinátorů, kteří se zde vyjadřovali.

Tři školní koordinátoři také uvedli, že **vše proběhlo v pořádku, resp. že sběr dat byl bezproblémový**, sedm školních koordinátorů zde **poděkovalo za novou zajímavou zkušenost a příležitost vyjádřit své názory** (jednou s oceněním toho, že „otázky kladené v dotazníku odpovídaly současným trendům a politice ve školství“) a další popřál/a „hodně zdaru i v dalších aktivitách“.

K pozitivním vyjádřením lze zařadit i čtyři reakce školních koordinátorů, že jsou **zvědaví na výsledky**, příp. tři poznámky, že školní koordinátoři **doufají v jejich dobrou využitelnost**. Tři školní koordinátoři obdobně napsali, že **šetření považují za důležité a jsou rádi, že se realizuje i v ČR**, resp. že školní koordinátor dobře chápe význam srovnávacího mezinárodního šetření, tedy pro něj nebylo těžké přesvědčit pár méně ochotných kolegů o potřebě vyplnit dotazník. Další školní koordinátor zde uvedl, že jej dotazník **přiměl k zamyšlení** nad efektivitou a kvalitou práce a jeden školní koordinátor poznamenal, že by podobné šetření **mohlo být realizováno i pro učitele prvního stupně**.

Pokud jde o praktické poznámky a připomínky, jeden školní koordinátor navrhnul, že by bylo dobré **zařadit mezi dotazované automaticky i školního koordinátora** – lépe by si pak udělal představu o tom, co a jak je potřeba, a další školní koordinátorka pak napsala, že byla „mile překvapena v oblasti **snadného přístupu k dotazníkům v elektronické podobě**“.

Jeden školní koordinátor uvedl přání, že by rád jako ředitel školy **dostal zprávu, do jaké míry se jeho odpovědi liší od učitelských** (samozřejmě u relevantních zadání), aby s případnými disproporcemi mohl něco dělat. To však vzhledem k požadavku zachování anonymity respondentů a důvěrnosti jejich odpovědí není možné, tedy byl v tomto smyslu vyrozuměn.

Dva školní koordinátoři zde uvedli **přání, aby podobná šetření nezasahovala do přijímacího řízení a maturitních zkoušek**, jeden uvedl, že **dotazníky byly příliš rozsáhlé**, a další, že **přepočítávat v dotazníku vyučovací hodiny na 60 minut není vhodné**, když vyučovací hodiny u nás trvají 45 minut.

Jeden školní koordinátor napsal, že se dotazníky týkaly **oblastí, které byly příliš subjektivní**, a další, že nemůže vyloučit, že i když byli učitelé motivováni a výsledky šetření by měly pomoci zlepšit i jejich práci, **mohlo se stát, že někteří dotazník vyplnili formálně** (často se údajně setkává s názorem, že učitelé považují státní politiku v oblasti školství za nekonceptní a ztrácejí v ni důvěru). Nakonec jeden školní koordinátor byl názoru, že by **peníze vynaložené na takové šetření ve škole uměli využít účelněji**.

3 Závěrečné poznatky

Jak bylo výše uvedeno, sběr dat proběhl úspěšně a Česká republika splnila podmínky pro zařazení sebraných dat do mezinárodní databáze. Účast škol i respondentů ve školách byla vysoká a školní koordinátoři v naprosté většině (95 %) uvedli, že zajistit sběr dat bylo pro ně snadné či relativně snadné (případné menší problémy byly vyřešeny), pro ostatní to nebylo lehké, ale poradili si. Přesto v průběhu sběru dat vyplynuly některé poznatky, které jsou hodné povšimnutí. Těm bude věnována tato závěrečná kapitola, která může sloužit jako inspirace pro případné budoucí vlny šetření TALIS.

3.1 Dotazníky

Přestože ze zkušenosti s předběžným šetřením pro TALIS 2013 nebyla identifikována potřeba dotazníků v jiném jazyce než českém, při komunikaci se školami vybranými pro účast v hlavním sběru dat tohoto šetření se ukázalo, že mezi respondenty budou i takoví, kteří češtinu neovládají. Neplánovaně a dodatečně tak bylo potřeba připravit anglickou verzi dotazníku pro učitele i ředitele. Pro případné budoucí vlny šetření TALIS tedy doporučujeme počítat s tím, že ne všichni učitelé a ředitelé na školách poskytujících výuku na úrovni ISCED 2 ovládají český jazyk, a připravovat preventivně oba dotazníky v češtině a angličtině (příp. možno i v jiných jazycích, např. němčině či španělštině).

Po zkušenosti s předběžným šetřením byla pro hlavní sběr dat připravena přeložená verze Slovníku pojmů pro školní koordinátory, aby mohli pomáhat respondentům objasňovat některé pro ně méně srozumitelné výrazy¹¹. To se osvědčilo a doporučujeme tedy v této praxi pokračovat – vzhledem k zaměření dotazníků a potřebě ptát se na odborné záležitosti. Zároveň by bylo dobré se dále snažit na mezinárodní i národní úrovni o co nejjednodušeji a nejsrozumitelněji formulované otázky, zejména pro učitele. To představuje nelehký úkol, neboť na národní úrovni musí překlad dotazníku co nejlépe vystihovat jeho mezinárodní verzi v anglickém jazyce a na mezinárodní úrovni je třeba myslet na to, aby bylo možné výsledky jednotlivých zemí porovnávat a také sledovat některé jevy v delším časovém horizontu (je tedy třeba, aby znění vybraných otázek zůstalo totožné s tím, jaké bylo v předešlé vlně šetření).

3.2 Online platforma

Přes zdokonalení platformy online sběru dat na základě připomínek zemí z předběžného šetření měli někteří respondenti stále potíže s tím, že dotazník vyplnili, ale neklikli na závěrečné „dokončit“, tedy jej neuzavřeli pro další přihlášení. Toto úskalí jsme předvíдали, proto jsme školní koordinátory požádali, aby předali respondentům potřebné instrukce – přesto k tomuto problému docházelo. Dle výpovědi školních koordinátorů se tak dělo z důvodu, že se respondentům na

---

¹¹ Tento dokument byl primárně sepsán mezinárodním konsorciem pro potřebu co nejpřesnějšího překladu dotazníků.

konci dotazníku zobrazilo poděkování za účast v šetření a poté si již nevzpomněli, že mají ještě na té samé stránce potvrdit ukončení své práce kliknutím na „dokončit“. Mezinárodnímu konsorciu tedy bylo předáno doporučení, aby poděkování respondentům příště umístili až na úplný konec dotazníku, tedy po kliknutí na „dokončit“. Jinak výraznější problémy s online sběrem dat nenastaly, přestože (jak bylo v této zprávě uvedeno) téměř třetina školních koordinátorů musela některým respondentům pomáhat s přihlášením k dotazníku, 10 % jich vyhovělo žádosti o asistenci při vyplňování online dotazníku a šest jich dokonce bylo požádáno, aby zapisovali za některého učitele odpovědi do online dotazníku. Celkově si však na online sběr dat školní koordinátoři nestěžovali a věděli, že si kdykoliv před i v průběhu sběru dat mohou v případě potřeby pro respondenty na své škole zažádat o papírové dotazníky. Dotazník pro učitele v českém jazyce si v papírové podobě nakonec vyžádal jen jeden školní koordinátor a to pouze pro jednu učitelku.

3.3 Průběh hlavního sběru dat

Jak bylo uvedeno, sběr dat probíhal od 4. března do 5. května 2013. **Doba dvou měsíců** pro sběr dat se osvědčila, neboť některé školy měly i další projekty a závazky, kterým musely dostát, a respondenti si tak mohli vyplňování dotazníku lépe rozložit, příp. si dobu sběru dat do jisté míry uzpůsobit svým potřebám. Co se **období školního roku** týče, vyhovovalo 97,3 % škol, přestože pro gymnázia bylo toto období o něco méně vhodné než pro základní školy (dle jejich výpovědi se v této době zároveň věnují přípravě maturitních a přijímacích zkoušek). Ze strany národního centra nebylo příliš příznivé, že sběr dat začínal krátce po začátku nového pololetí, kdy na školách může docházet k personálním změnám. Některé včas nahlášené změny byly dodatečně zapracovány do Seznamů učitelů školy a byl proveden nový výběr respondentů pro účast v šetření, nebylo však dost času reflektovat všechny změny, což se mírně odrazilo v návratnosti dotazníků. Termín sběru dat byl však určen mezinárodním konsorciem, pravděpodobně byly tedy v podobné situaci i další země a celkově toto úskalí představovalo jen zcela zanedbatelný problém.

Při **sepisování Seznamů učitelů školy** byli školní koordinátoři opakovaně žádáni o kontrolu správnosti jeho vyplnění a byly jim rozeslány odpovědi na (více či méně) často kladené dotazy. Tento postup doporučujeme opakovat, neboť se tím mohou včas odhalit případné chyby.

Školním koordinátorům byl také na začátku sběru dat rozeslán konkrétní **soupis argumentů, kterými mohou přesvědčovat respondenty k účasti**. Z reakcí bylo patrné, že jej uvítali a někteří i použili.

Jak bylo zmíněno v první části této zprávy, v průběhu sběru dat byli školní koordinátoři vždy na začátku týdne **informováni o stavu vyplňování online dotazníků**. Národní centrum mělo možnost stáhnout si z online platformy informace o tom, kteří respondenti již dotazník vyplnili a klikli na „dokončit“ a kteří mají dotazník zatím v rozpracovaném stavu. O zbytku respondentů pak bylo možné prohlásit, že se do online dotazníku zatím nepřihlásili. Školní koordinátoři tuto pravidelnou zpětnou vazbu velice vítali a oceňovali – doporučujeme ji tedy poskytovat i v průběhu sběru dat v rámci případné další vlny tohoto šetření.

Z analýzy dále vyplynulo, že v průběhu sběru dat zaznamenali **školní koordinátoři, kteří působí ve vedení školy**, méně dotazů, problémů a negativních reakcí. Tyto odpovědi je však třeba vnímat jako subjektivní a obecně považujeme za vhodné, že si každá škola mohla sama vybrat, koho si zvolí za školního koordinátora – dle časových dispozic, ale zejména **dle důvěry, kterou v tuto osobu potenciální respondenti mají**. Zde lze dodat, že jeden školní koordinátor navrhl, aby byl mezi respondenty automaticky zařazen i školní koordinátor, který by tak byl lépe informován o práci, kterou po respondentech žádá. Přestože lze školám doporučit, aby školní koordinátor pokud možno spadal do cílové populace, jeho výběr pro účast v šetření není možné předem zaručit a za důležitější kritérium pro výběr školního koordinátora považujeme onu důvěru učitelů, které se těší.

Není dále překvapující, že sběr dat byl **náročnější pro školy s velkým množstvím učitelů** vybraných pro účast v šetření, na kterých byl také zaznamenán nejvyšší podíl negativních reakcí. Školní koordinátoři na těchto školách museli tedy odvést více práce, přestože odměna pro školní koordinátory byla pro všechny stejná.

3.4 Motivace respondentů

Podle výpovědi školních koordinátorů některé respondenty potěšil zájem o názory učitelů a jejich podmínky, nicméně byla také zaznamenána nedůvěra v to, že podobné šetření může být užitečné a přinést něco pozitivního. Důležité proto bude nejen kvalitně připravit výzkumnou zprávu z tohoto šetření, ale také ji využít pro zlepšení podmínek učitelů a škol a dále informovat učitele a ředitele v médiích o tom, **jaké nejzajímavější poznatky TALIS 2013 přinesl a jak se jich využije, příp. využilo**.

K účasti některé respondenty motivovala i skutečnost, že se jedná o **mezinárodní šetření**, které umožní srovnání situace učitelů a škol v ČR s jinými zeměmi. Tento poznatek vyplynul již z předběžného šetření, a proto byla tato skutečnost v člancích a jiných propagačních materiálech zdůrazňována. Doporučujeme tak činit i v dalších vlnách tohoto šetření.

Kromě toho někteří školní koordinátoři uvedli, že dotazníky TALIS byly zajímavé a vedly respondenty k zamyšlení nad pedagogickou prací, k reflexi své práce, nebo i k diskusi, jakým způsobem jejich škola pracuje a staví se k různým otázkám. I tímto lze tedy respondenty k účasti v šetření TALIS motivovat.

Někteří školní koordinátoři dále zmiňovali, že se jich respondenti ptali po **odměně za vyplnění dotazníku**. Zde je třeba poznamenat, že doba mezi sepsáním Seznamu učitelů školy, výběrem učitelů pro účast v šetření a sběrem dat by měla být co nejkratší, aby informace na Seznamu učitelů školy byly aktuální. Bylo by tedy značně problematické v této krátké a pro národní centrum zaneprázdněné době se všemi respondenty uzavírat dohody o provedení práce – nehledě na to, že by tito respondenti museli na smlouvu uvést osobní údaje, odhalit tím svou identitu a to by v nich mohlo vyvolat obavy z narušení anonymity šetření. Alternativou by bylo poslat do

každé školy alespoň nějaký hmotný dárek. Na mezinárodních setkáních zaznělo, že některé země zasílají školám drobnosti, jako je např. bonboniéra.

3.5 *Ochrana důvěrnosti svěřených informací*

Přestože žádný ze školních koordinátorů nevedl, že by kroky, které byly podniknuty k ochraně důvěrnosti odpovědí ředitele a učitelů školy, spíše či určitě nebyly dostatečné, **dílčí pochyby zaznamenány byly**. Jako opatrnější se v tomto směru přitom jeví školní koordinátoři, kteří nepůsobí ve vedení školy a (jak bylo řečeno) častěji před odesláním Seznamu učitelů školy národnímu centru smazali jména učitelů a ponechali v tomto dokumentu jen jejich pořadová čísla. Protože jsou tito školní koordinátoři v naprosté většině učitelé, bylo by možná dobré doporučit všem školním koordinátorům, i těm působícím ve vedení školy, aby k této ochraně preventivně přistoupili, neboť jejich názor se nemusí shodovat s názorem všech učitelů školy, kteří budou dotazníky vyplňovat. Dále se ukázalo jako důležité vysvětlit respondentům, k čemu je důvěrné informace, jako je rok narození respondentů, potřeba znát a že odpovědi respondentů nebudou spojovány s konkrétní školou a nebude ani na malých školách možné pomocí věku učitele a hlavního vyučovaného předmětu identifikovat odpovědi konkrétních osob.

Zároveň 94,1 % školních koordinátorů doporučuje, aby v případné další vlně šetření byly opět **přůvodní dopisy s přihlašovacími údaji k online dotazníku zalepené v obálkách** a takto předané respondentům. Toto opatření se tedy osvědčilo. Na základě doporučení jedné školní koordinátorky by také mohlo být příště na obálce pro ředitele vždy dopsáno jeho jméno pro snazší orientaci, komu patří (adresné oslovení by navíc mohlo působit osobněji).

Platforma pro online sběr dat dále umožňovala, aby si respondenti **vytiskli dotazník**, který vyplnili. Tento krok považovala jedna školní koordinátorka za nešťastný, protože se obávala, aby pak nebyl výtisk dotazníku od respondentů vyžadován jinou osobou (např. z vedení školy). Tento podnět byl předán mezinárodnímu konsorciu jako doporučení pro zvýšení pocitu bezpečí u respondentů a lepší ochranu důvěrnosti jejich odpovědí.

Zpracovala

Mgr. Vendula Kašparová a kol.

Vydala Česká školní inspekce

Fráni Šrámka 37, Praha 5

v roce 2013

www.csicr.cz